VITA PRINCIPIS CAESARIS CAETANI, DEIN NOUITII SOCIETATIS...

Giuseppe Perdicaro, Martin Bouché, ...

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
35 B
M45

P. S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Aſſiſtentiæ Germaniæ S. J.

VITA PRINCIPIS CÆSARIS CAETANI,

DEIN NOVITII SOCIETATIS IESV;

Scripta Italicè à P. IOSEPHO PERDICCARO, & Latinitati donata à P. FRANCISCO l'HERMITE, ambobus eiuſdem Societatis Sacerdotibus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBL. DOM. PROF. ROM.
IHS

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. LXX.

Digitized by Google

PRÆMONITIO
AD LECTOREM.

DA veniam, benigne Lector, quòd ſubinde in tranſlatione huius Vitæ humilior occurrat ſtylus quàm expectaueris. Plus ſtudij poſui, vt rudis in illa lingua, in qua conſcripſit Auctor, aſſequerer eius mentem, quàm vt elegantias ſectarer, quæ ſæpè obſcurant veritatem. Reddidi propè de verbo ad verbum. Videbor fortaſſe alicubi impegiſſe, vbi penetrare non potui phraſim Italicam. Ignoſce tyroni in illo idiomate, cui iam conſeneſcens paucis menſibus dedi aliqualem operam. Conatus ſum bono publico ſeruire. Subſtantiam habes: tu reliqua pro tua facilitate excuſa ſi bonus es: multum eſt velle. Plura non habeo monenda. Vale, & fructum, quem ſpectaui vnicè, collige non pœnitendum.

Digitized by Google

CHARISSIMIS IN CHRISTO

FRATRIBVS NOVITIIS

TYROCINII MECHLINIENSIS

SOCIETATIS IESV

S.

NACTVS hanc Vitam, mole non magnam, ſed ſucco virtutum vberem, beneficio R. P. Nathanaëlis Sotuelli, non ita nuper Reuerendo admodum Patri noſtro Generali per plures annos à ſecretis, nunc autem eiuſdem admonitoris, qui mihi eam Italicè conſcriptam,& in Sicilia editam, paucis abhinc menſibus Româ dono tranſmiſit; poſtquam diligenter eam euoluiſſem,

Digitized by Google

& ſtupenda conſummatæ perfe-
ctionis exempla obſeruaſſem in
adoleſcente, natalium & titulorum
ſplendore illuſtri, naturæ ac fortu-
næ muneribus inſtructo, ætate vo-
bis non inæquali, imbecillitate vi-
rium fortaſſe ſuperiore, non tamen
exactè ſeruiendi Deo (vti confido
de veſtris ardoribus) voluntate:
operæpretium me facturum exi-
ſtimaui, ſi eam in Latinum ſermo-
nem transferrem, vt pluribus fie-
ret communis. Accinxi me itaque
quantocyùs, & alijs occupationi-
bus tantillum otij ſubſeciuis ho-
ris furtiuè ſubtraxi, donec metam
attingerem: ad quam cùm iam per-
ueniſſe me videam, non diu hæ-
ſitandum mihi eſſe putaui, quibus
laborem huncce meum dedica-
rem.

Digitized by Google

rem. Occurriſtis mihi illicò, dilectiſſimi filij, flos iuuentutis Flandro-Belgicæ, ſpes Prouinciæ noſtræ; qui ſub incude poſiti in viros formamini, & idonea Societatis inſtrumenta, vt primùm pietate delibuti, & per limam mortificationis ab omni ſcoria & ærugine veteris hominis perpurgati & expoliti (quod iam ſtrenuè agitis; & vt agatis conſtanter, ſunt qui curant & ſatagunt) in Staniſlaos, Aloyſios, Berchmannos (parum dixi, ſi hoc ſolum dixero; quamuis & hoc ſanè permultum eſt) in Angelos denique euadatis; ac deinde ex vmbra educti in lucem, & in omni diuinarum humanarumq́ue ſcientiarum palæſtra exercitati, orco metum inijciatis, vi-

tijs bellum annuntietis; tenebris lucem, turpi ignorantiæ doctrinam ſanam, & moribus deprauatis diſciplinæ Chriſtianæ frænum ac lupatum maſculâ fortitudine opponatis. In hunc ſcopum collimare vos oportet; in hoc tyrones eſtis; hoc ab vnoquoque veſtrûm depoſcit Anteſignanus & Dux militiæ noſtræ multis nominibus coronandus IGNATIVS; in hoc præiuit CAETANVS, quem vobis iam ſuis coloribus depictum propono æmulandum. Verè CÆSAR, verè Auguſtus, qui plures & præſtantiores victorias de ſe reportauit, quàm Romanus ille de hoſtibus triumphos in cæca Gentilitate numerare potuit; numquam minùs victor, quàm dum vicit. Ille

helluo,

Digitized by Google

helluo, aliorum regna & ditiones per ſummam iniuriam inuaſit; hic ſuas generoſo contemptu abiecit. Ille imperandi cupidine inſaturabiliter flagrauit; hic obſequendi ſtudio gloriam meruit immortalem. Ille ambitioni ſuæ nullum terminum poſuit; hic ex demiſſo de ſe ſenſu, minima & viliſſima quæque, imò ſordida miniſteria, maiori quàm proci ſolent dilectam ſibi ſponſam ardore deperiit. Ille orbem quà patet vniuerſum ſpe deuorauit; hic pro nihilo duxit. Illi nihil propter habendi cupiditatem ſatis fuit; hic in paupertate omnium indiga, diuitias ſuas meliori ſorte collocauit. Ille, cùm putaret ſe iam ſupra omnem fortunæ reciprocantis aleam euectum, per-

fidos inuenit amicos, qui turpi latrocinio in Capitolio omnibus leges ponentem ſicis ſuis inuaderent, & multis vulneribus trucidarent; hic virtutum merito nullis non amabilis, ſinceros & numquam interituros amores conciliauit omnium: niſi Cælum aduerſum fuiſſe dixeris, quod tam pretioſam animam terræ inuidens, eam ſibi (nobis præproperè, Deo tempeſtiuè) vindicauit. O quid non ab hoc Chriſti pugile Eccleſia emolumenti, animarum captura lucri, Societas noſtra ornamenti metere potuiſſet, niſi præmaturâ morte nobis fuiſſet præreptus!

——Manibus date lilia plenis;
Purpureos ſpargam flores.

Flores inquam, quia flos fuit. Et flores

Digitized by Google

flores debentur flori, quem Sponſus, qui paſcitur inter lilia, in campos Elyſios tranſtulit æternùm vernaturum: nobis tantùm virtutum illius multiplicem relinquens odorem, vt illarum ſuaueolentiâ inebriati, ad paria adſpirantes decora, gloriari poſſimus cum Apoſtolo; *Chriſti* (imò & Cæſaris Caetani) *bonus odor ſumus*. Agite ergò, non degener magni Parentis, IGNATII inquam, ſoboles, Heroum Apoſtolicorum progenies, Aquilarum pulli ad ſolem explorandi, ſanctimoniæ creſcentis germina, delecta pubes, popule acquiſitionis, in hoc enitimini, ad quod vocati eſtis: Viros vos probate; animis opus eſt: virtus in arduo ſita, ignauis & meticuloſis aditum negat.

—Facilis deſcenſus Auerni;
Sed reuocare gradum, ſuperaſque euadere ad auras,
Hoc opus, hic labor eſt:

CÆSARES depoſcit. Vnum ego ex illis vobis offero Nouitiis Nouitium, tyronibus tyronem, adoleſcentibus adoleſcentem, iuuenibus iuuenem, & quod magis mirum, robuſtis debilem; ſed in debilitate animoſum, qui ſuo exemplo animos faciat. Percurrite geſta, concedite in hortum eius, metite ibi myrrham cum aromatibus ſuis: imitamini vocationis amorem, conſcientiæ puritatem, ſimplicitatis candorem, modeſtiæ amabilitatem, vultus ſerenitatem, decoram corporis compoſitionem, ſenſuum cuſtodiam, honorum deſpectum,

Digitized by Google

ſpectum, opum vilipendentiam, mundi odium, ab amicis abſtinentiam, in ſublimi fortuna humilitatem, victus parcimoniam, paupertatis cultum, diſciplinæ obſeruantiam, obedientiæ promptitudinem, mortificationis ſtudium, in orationibus aſſiduitatem, erga Dei Matrem teneritudinem, in morbis tolerantiam, in morte æquanimitatem, atque Cæli æſtuans deſiderium; & quid non? verbo abſoluam omnia, perfecti Religioſi abſolutiſſimam normam. Hæc ſi in vos tranſtuleritis, tum demum mihi gratulabor, quòd non totus nobis ereptus ſit CAETANVS noſter, ſed magnâ ſui parte viuat in vobis ſuperſtes, & tot alat Mechlinienſis Societas CÆSARES,

quot

Digitized by Google

quot numerat tyrones : iureq́ue vobis applicari licebit hoc Poëtæ:

—— *Vno auulſo non deficit alter*
Aureus, & ſimili frondeſcit virga metallo.

Implete, fratres mei, hoc meum gaudium, & orate impensè pro me, qui ſum

CC. VV. ſeruus in Chriſto deditiſſimus
Franciſcus l'Hermite S. I.

ODE

Digitized by Google

ODE LYRICA IN LAVDEM CÆSARIS CAETANI, NOVITII SOCIETATIS IESV.

QVid bellicoſos Martia CÆSARES
Iactare pergis Roma? Potentium
Faſtus tyrannorum, & cruenti
Diſplicuere diu Triumphi.
Maior, trophæis nobilioribus,
Illuxit Vrbi CÆSAR. *Amabilem*
Noſco CAETANI *iuuentam*
Principis, innocuosque vultus.
Nil ora toruum, nil lachrymabile
Victricia ardent lumina: aheneos
Exoſus armorum tumultus,
Funereosque acierum aceruos,
Intaminatam Pacis adoream
Sacratioris militiæ pugil
Affectat, æternamq́ue CÆSAR
Pacificus ſine clade Laurum.

Audi-

Digitized by Google

quot numerat tyrones : iureque vobis applicari licebit hoc Poëtæ:

—Vno auulſo non deficit alter
Aureus, & ſimili frondeſcit virga metallo.

Implete, fratres mei, hoc meum gaudium,& orate impensè pro me, qui ſum

CC.VV.ſeruus in Chriſto deditiſſimus
Franciſcus l'Hermite S. I.

ODE

Digitized by Google

ODE LYRICA
IN LAVDEM
CÆSARIS
CAETANI,
NOVITII SOCIETATIS IESV.

QVid bellicoſos Martia CÆSARES
Iactare pergis Roma? Potentium
Faſtus tyrannorum, & cruenti
Diſplicuere diu Triumphi.

Maior, trophæis nobilioribus,
Illuxit Vrbi CÆSAR. *Amabilem*
Noſco CAETANI *iuuentam*
Principis, innocuosque vultus.

Nil ora toruum, nil lachrymabile
Victricia ardent lumina: aheneos
Exoſus armorum tumultus,
Funereosque acierum aceruos,

Intaminatam Pacis adoream
Sacratioris militiæ pugil
Affectat, æternamque CÆSAR
Pacificus ſine clade Laurum.

Audi-

Digitized by Google

Auditis? an vos immiſerabiles
Luctus amicorum, & querimoniæ,
Fletusque, queſtusque, ac parentis
Feminei impediere planctus?
IGNATIANIS, *clamat, io nouus*
Accedo caſtris CÆSAR, *&* *auſpice*
LOYOLA *auernales phalanges*
Tænariasque erebi cohortes
Incurro. Tandem deſine mollium
Mater querelarum; ibimus, ibimus,
Vtcumque lamentis reſiſtas,
Carpere iter Latium parati.
I nauta, plenis carbaſa da Notis,
Attolle malos, mitte freto ratim,
Impelle remis: quid moramur?
Aura meis, fauet aura votis.
Quò pectoris vis enthea te rapit
Illuſtre gentis præſidium tuæ
CÆSAR, CAETANÆ *futurum*
Dulce decus columenque ſtirpi?
Reflecte curſus: quid patrimonia,
Structasque in altum diuitias fugis?
Quid ſceptra, regalesque cultus,
Magnanimûm monumenta Auorum?
Faſtidioſo quid pede proruis
Exuberantis dona opulentiæ?

Nil

Nil æra, & illuſtres parentum
Effigies, memoreſque ceræ,
Centumque priſcæ ſtirpis origines,
Florem iuuentæ quo moueant habent?
Fallórne? cum velis fugaces
Verba ferunt per inane venti?
O nauis, illâ naue beatior,
Vndoſa quæ per marmora Cæſarem
Seruauit olim, turbulentis
Incolumem Oceani procellis
Serues iturum Principem ad Italos
Portus; & Vrbis celſa palatia,
Regumque turres, & ſacratos
Tangere LOYOLIDVM penates
Permitte: CÆSAR dignior hoc iubet.
Audiuit Æther vota: fauentibus
Propulſa flatibus carina
Appulit Auſonias ad oras.
O quæ Latinos turba Quiritium
Portus inundat! cernere Principem
Certi CAETANVM, Metellis
Cæſaribuſque animoſiorem;
Affectibus quando arma rebellibus
Amicus hoſtis ipſe ſibi mouet,
Victuſque, victorque æuiternis
Exuuijs erebum triumphat,

Æta-

Digitized by Google

Ætatis annum vix decimum trahens
Sextumque. Primâ nil iuueniliter
Ætate luſiſſe, aſt viriles
In puero obtinuiſſe palmas,
Amabilem ſpreuiſſe licentiam,
Iniecta turpi fræna libidini,
Et erubeſcendas pudico
Pectore perdomuiſſe flammas,
Illuſtrioris CÆSARIS *eſt opus;*
Quod priſca Regum ſæcula, quod Ducum
Ætas, quod æternis nepotes
Inuideant decorentque faſtis.
Ipſos Senatus purpurei Patres,
Mytrâque cinctos tempora Præſules,
Orbisque ſummum Chriſtiani
Pontificem, obſtupuiſſe narrant,
Atque oſculanti ſuppliciter pedes
Dixiſſe; Stirpis flos & amor tuæ,
I perge CÆSAR, *quò vocatum*
Relligio Pietasque ducet:
Cœptis fauebit Numen, & arduos
Firmabit auſus. Macte animis puer:
IGNATIO *ductore, miles*
Prælia duc erebo timenda.
Aſſurgit en ſe maior, & acrior
Magni ad penates LOYOLIDÆ *volat,*

Sacro-

Digitized by Google

Sacroq́ue inardeſcens receſſu,
Veſtibus exuitur ſuperbis.
Exinde quò non angelicus pudor,
Et munda caſtæ pauperies domus,
Et prompta parendi voluntas,
Relligioq́ue, Fidesq́ue, & altus
Exæſtuantis pectoris impetus
Tulere Tyronem! Altiùs euolat;
Virtutis eluctatus omnes
Tyro gradus, propiore curſu
Antiquiores anteuolat Patres;
Primoq́ue ſtans in militiæ gradu,
Quas longa victorum ſenectus
Poſtulet, exuuias reportat.
Annoſa vitæ dent modò tempora,
Palmasq́ue palmis iungere CÆSAREM
Ætate firmatum, Sororum
Fila trium patiantur atra;
Non KOSTKA *tantùm, non* ALOYSIVS
(Hæc prima vitæ gloria) fortior
Orci triumphator rebellis,
XAVERIVS*q́ue nouus futurus.*
Eheu! juuentuti inuida floridæ
Fatalia armat tela, ferocibus
Stratura Tyronem ſagittis
In medio Libitina curſu.

Digitized by Google

En ſauciato pectore, tabidus
Per ora manat ſanguis, & intimas
Sputo cruentato medullas
Funereo vitiat veneno.
At non eodem, quo iuuenis iacet,
Sublata virtus funere concidit:
Hæc viuit, æternumque viuet
Sedibus æthereis recepta.

FACVL-

Digitized by Google

FACVLTAS
R. P. PROVINCIALIS.

EGo infraſcriptus Societatis IESV per Flandro-Belgium Præpoſitus Prouincialis, poteſtate ad hoc mihi factâ à P.N. Ioanne Paulo Oliua, eiuſdem Societatis Præpoſito Generali, concedo Balthaſari Moreto typographo Antuerpienſi facultatem, typis mandandi Vitam CÆSARIS CAETANI Principis de Caſſaro, &c. ac deinde Nouitij dictæ noſtræ Societatis, primùm per P. Ioſephum Perdicaro Italicè editam, & nunc à P. Franciſco l'Hermite eiuſdem Societatis in Latinum ſermonem conuerſam. In quorum fidem has manu propriâ ſubſcriptas ſolito officij mei ſigillo muniendas curaui. Bruxellæ XXVIII. Iulij M.DC.LXX.

Thomas Dekens.

Digitized by Google

—Facilis deſcenſus Auerni;
Sed reuocare gradum, ſuperaſque
euadere ad auras,
Hoc opus, hic labor eſt:

CÆSARES depoſcit. Vnum ego ex illis vobis offero Nouitiis Nouitium, tyronibus tyronem, adoleſcentibus adoleſcentem, iuuenibus iuuenem, & quod magis mirum, robuſtis debilem; ſed in debilitate animoſum, qui ſuo exemplo animos faciat. Percurrite geſta, concedite in hortum eius, metite ibi myrrham cum aromatibus ſuis: imitamini vocationis amorem, conſcientiæ puritatem, ſimplicitatis candorem, modeſtiæ amabilitatem, vultus ſerenitatem, decoram corporis compoſitionem, ſenſuum cuſtodiam, honorum deſpectum,

ſpectum, opum vilipendentiam, mundi odium, ab amicis abſtinentiam, in ſublimi fortuna humilitatem, victus parcimoniam, paupertatis cultum, diſciplinæ obſeruantiam, obedientiæ promptitudinem, mortificationis ſtudium, in orationibus aſſiduitatem, erga Dei Matrem teneritudinem, in morbis tolerantiam, in morte æquanimitatem, atque Cæli æſtuans deſiderium; & quid non? verbo abſoluam omnia, perfecti Religioſi abſolutiſſimam normam Hæc ſi in vos tranſtuleritis, tum demum mihi gratulabor, quòd non totus nobis ereptus ſit CAETANVS noſter, ſed magnâ ſui parte viuat in vobis ſuperſtes, & tot alat Mechlinienſis Societas CÆSARES,

quot

Digitized by Google

quot numerat tyrones : iureq́ue vobis applicari licebit hoc Poëtæ:

——*Vno auulſo non deficit alter*
Aureus, & ſimili frondeſcit vir-
ga metallo.

Implete, fratres mei, hoc meum gaudium,& orate impensè pro me, qui ſum

CC.VV.ſeruus in Chriſto deditiſſimus
Franciſcus l'Hermite S. I.

ODE

Digitized by Google

ODE LYRICA
IN LAVDEM
CÆSARIS
CAETANI,
NOVITII SOCIETATIS IESV.

QVid bellicoſos Martia CÆSARES
Iactare pergis Roma? Potentium
Faſtus tyrannorum, & cruenti
Diſplicuere diu Triumphi.

Maior, trophæis nobilioribus,
Illuxit Vrbi CÆSAR. *Amabilem*
Noſco CAETANI *iuuentam*
Principis, innocuosque vultus.

Nil ora toruum, nil lachrymabile
Victricia ardent lumina: aheneos
Exoſus armorum tumultus,
Funereosque acierum aceruos,

Intaminatam Pacis adoream
Sacratioris militiæ pugil
Affectat, æternamque CÆSAR
Pacificus ſine clade Laurum.

Audi-

Digitized by Google

Auditis? an vos immiſerabiles
Luctus amicorum, & querimoniæ,
Fletuſque, queſtuſque, ac parentis
Feminei impediere planctus?
IGNATIANIS, *clamat, io nouus*
Accedo caſtris CÆSAR, *& auſpice*
LOYOLA *auernales phalanges*
Tænariaſque erebi cohortes
Incurro. Tandem deſine mollium
Mater querelarum; ibimus, ibimus,
Vtcumque lamentis reſiſtas,
Carpere iter Latium parati.
I nauta, plenis carbaſa da Notis,
Attolle malos, mitte freto ratim,
Impelle remis: quid moramur?
Aura meis, fauet aura votis.
Quò pectoris vis enthea te rapit
Illuſtre gentis præſidium tuæ
CÆSAR, CAETANÆ *futurum*
Dulce decus columenque ſtirpi?
Reflecte curſus: quid patrimonia,
Structaſque in altum diuitias fugis?
Quid ſceptra, regaleſque cultus,
Magnanimûm monumenta Auorum?
Faſtidioſo quid pede proruis
Exuberantis dona opulentiæ?

Nil

Digitized by Google

Nil æra, & illuſtres parentum
Effigies, memoreſque ceræ,
Centumque priſcæ ſtirpis origines,
Florem iuuentæ quo moueant habent?
Fallórne? cum velis fugaces
Verba ferunt per inane venti?
O nauis, illâ naue beatior,
Vndoſa quæ per marmora Cæſarem
Seruauit olim, turbulentis
Incolumem Oceani procellis
Serues iturum Principem ad Italos
Portus; & Vrbis celſa palatia,
Regumque turres, & ſacratos
Tangere LOYOLIDVM penates
Permitte: CÆSAR dignior hoc iubet.
Audiuit Æther vota: fauentibus
Propulſa flatibus carina
Appulit Auſonias ad oras.
O quæ Latinos turba Quiritium
Portus inundat! cernere Principem
Certi CAETANVM, Metellis
Cæſaribuſque animoſiorem;
Affectibus quando arma rebellibus
Amicus hoſtis ipſe ſibi mouet,
Victuſque, victorque æuiternis
Exuuijs erebum triumphat,

Æta-

Ætatis annum vix decimum trahens
Sextumq́ue Primâ nil iuueniliter
Ætate luſiſſe, aſt viriles
In puero obtinuiſſe palmas,
Amabilem ſpreuiſſe licentiam,
Iniecta turpi fræna libidini,
Et erubeſcendas pudico
Pectore perdomuiſſe flammas,
Illuſtrioris CÆSARIS *eſt opus;*
Quod priſca Regum ſæcula, quod Ducum
Ætas, quod æternis nepotes
Inuideant decorentq́ue faſtis.
Ipſos Senatus purpurei Patres,
Mytrâque cinctos tempora Præſules,
Orbisq́ue ſummum Chriſtiani
Pontificem, obſtupuiſſe narrant,
Atque oſculanti ſuppliciter pedes
Dixiſſe; Stirpis flos & amor tuæ,
I perge CÆSAR, *quò vocatum*
Relligio Pietasq́ue ducet:
Cœptis fauebit Numen, & arduos
Firmabit auſus. Macte animis puer:
IGNATIO *ductore, miles*
Prælia duc erebo timenda.
Aſſurgit en ſe maior, & acrior
Magni ad penates LOYOLIDÆ *volat,*

Sacro-

Sacroq́ue inardeſcens receſſu,
Veſtibus exuitur ſuperbis.
Exinde quò non angelicus pudor,
Et munda caſtæ pauperies domus,
Et prompta parendi voluntas,
Relligioq́ue, Fidesq́ue, & altus
Exæſtuantis pectoris impetus
Tulere Tyronem! Altiùs euolat;
Virtutis eluctatus omnes
Tyro gradus, propiore curſu
Antiquiores anteuolat Patres;
Primoq́ue ſtans in militiæ gradu,
Quas longa victorum ſenectus
Poſtulet, exuuias reportat.
Annoſa vitæ dent modò tempora,
Palmasq́ue palmis iungere CÆSAREM
Ætate firmatum, Sororum
Fila trium patiantur atra;
Non KOSTKA *tantùm, non* ALOYSIVS
(Hæc prima vitæ gloria) fortior
Orci triumphator rebellis,
XAVERIVS*q́ue nouus futurus.*
Eheu! juuentuti inuida floridæ
Fatalia armat tela, ferocibus
Stratura Tyronem ſagittis
In medio Libitina curſu.

** *En*

Digitized by Google

En ſauciato pectore, tabidus
Per ora manat ſanguis, & intimas
Sputo cruentato medullas
Funereo vitiat veneno.
At non eodem, quo juuenis iacet,
Sublata virtus funere concidit:
Hæc viuit, æternumque viuet
Sedibus æthereis recepta.

FACVL-

FACVLTAS
R. P. PROVINCIALIS.

EGo infraſcriptus Societatis IESV per Flandro-Belgium Præpoſitus Prouincialis, poteſtate ad hoc mihi factâ à P.N. Ioanne Paulo Oliua, eiuſdem Societatis Præpoſito Generali, concedo Balthaſari Moreto typographo Antuerpienſi facultatem, typis mandandi Vitam CÆSARIS CAETANI Principis de Caſſato, &c. ac deinde Nouitij dictæ noſtræ Societatis, primùm per P. Ioſephum Perdiccaro Italicè editam, & nunc à P. Franciſco l'Hermite eiuſdem Societatis in Latinum ſermonem conuerſam. In quorum fidem has manu propriâ ſubſcriptas ſolito officij mei ſigillo muniendas curaui. Bruxellæ XXVIII. Iulij M.DC.LXX.

Thomas Dekens.

DOMINO
LVDOVICO
CAETANO,

Principi Caſſari, Marchioni Sortini, Marchioni Antellæ, Baroni Monaſterij, Bamaræ, Caſalotto, & ſancti Andreæ, &c.

NOn erit niſi rationi conſentaneum, EXCELLENTISSIME PRINCEPS, *dedicare nomini Tuo hoc exiguum Opuſculum, quod Laconicè complectitur vitam fratris* CÆSARIS CAETANI, *tui germani natu maioris, & Nouitij noſtræ Societatis: quia ſine dubio non adferet minus oſtentationis ſuo ſtemmati, quàm craſſa volumina, in quibus fusè deſcribuntur præconia*

nia

Digitized by Google

nia illuſtris tuæ Familiæ Caetanæ; quandoquidem tui maiores non ſint aſſecuti plus gloriæ erigendo trophæa militaria, quàm ſequendo Crucem. Non poteſt illuſtrari præclariùs aliqua clara progenies, quàm pretio virtutis. Et quidem Christiana pietas inoculata trunco generoſæ proſapiæ, non habebitur æqualis tantùm alteri, ſed ſigna dabit maioris dignitatis. Illi fructus maiori vt plurimum ſunt in admiratione, quos producit ſimilis frutex, germinans tum ex claritudine ſanguinis, tum ex obſcuritate humilitatis; hinc ex dominio in ſubditos, inde ex contemptu ditionum. Etenim cùm non ſit iſta combinatio propria generoſo ſtemmati, ſed ex inſitione nobilitetur peregrinæ virtutis, admirabitur nouas frondes, & non ſua poma. *Seruiet igitur illa coniunctio in hoc argumento, non ſolùm ad augmentum mei doni,*

quantumuis exigui, ſed etiam quod attinet obligationem naturalem verſus ſuum fratrem vnicum; vt veniat in communionem gloriæ, dum prædicantur geſta illius, cuius fuit non in bonis fortunæ dumtaxat ſucceſſor, ſed etiam hæres pietatis. Communis habetur inter amicos illa laus, quæ vnum ſeparatim ſpectat: quid erit ergo de illo, quem amor naturæ tam arcto deuinxit vinculo conſanguinitatis? Proinde ſi ambo participent commendationem operum bonorum, quæ in hoc libello deſcribuntur; in munere quod offero agnoſcet quod ſuum eſt, & ſibi iure merito vindicare licebit. Si verò character ſcribendi non mereatur plauſum, impetrauero ad minimum approbationem ſecundùm decorum rationis, ſi gloriam maioris fratris deriuem ad minorem; ad quod reflectens, manebit non ſolùm illuſtratum ſuum nomen, ſed

etiam

etiam in ſimilitudine accenſus animus, ad perpetranda æqualia opera virtutum. Denique reuerenter me demittens precor abſolutiſsimam felicitatem. Panormi x. *Februarij* M.DC.LXIX.

EXCELLENTIÆ VESTRÆ

humillimus & obligatiſſimus ſeruus

Ioſephus Perdiccarus S.I.

Digitized by Google

Digitized by Google

LIBER PRIMVS VITÆ PRINCIPIS CÆSARIS CAETANI, DEIN NOVITII SOCIETATIS IESV.

PROOEMIVM.

VIRTVTES *famulorum Dei habent ſe adinſtar picturarum, quæ, vt clariùs emineat perfectio operis, vmbris opus habent in receſſu. Hæ actutùm aperiunt viam ad cognitionem, vel per auſteritatem longæ alicuius pœnitentiæ, vel per oppoſitionem hominum mundo deuotorum: & quidem ſine illa obſcuritate non poteſt perfectè candor innocentiæ ſe prodere. At Diuinæ gratiæ opificia tantò artificioſiora redduntur & amabiliora, quantò breuis tela vitæ intra minus ſpatium magis contrahitur, & in medio ſui ortus per mortem immaturam præciſa terminatur.*

Cælatura Gigantis in gemma annuli, æſtimata fuit in genere artis mirabilior illo, quod exciſum è monte petroſo in Coloſſum efformatum eſt: ac proinde laudi ver-

Digitized by Google

verſum eſt ſemper non modicæ, quòd duobus verbis expreſſit Sapiens de homine iuſto: Conſummatus in breui expleuit tempora multa.

Perfectio virtutis Christianæ, eſt opus communiter eximij ſplendoris: & honor quòd quis compelletur titulo Serui Dei, non acquiritur in carceribus, ſed in meta & termino benè longi curſus. Idcircò meâ ſententiâ mirabilis exiſtimanda eſt vita Fratris Cæſaris Caetani; (qui ex Principe Caſſari, & Marchione Sortini, factus eſt deinde Nouitius Societatis IESV; *) eò quòd adhuc tenellus, in viridi ætatis flore ad maturitatem perduxerit fructum vitæ perfectè religioſæ, & impleuerit illud quod de ſuo Patriarcha Benedicto ſcribit Gregorius Pontifex:* Quo tempore taliter liberè vti potuiſſet, deſpexit aridum mundum cum flore, relictâ domo, rebuſque patris, ſoli Deo placere deſiderans; *ſe reddens per alacrem rerum humanarum contemptum non minus ſæcularibus quàm Religioſis admirationis prodigium; & magis per virtutem & mores, quàm per ſanguinis claritatem, ſpectabilem. Vnde quantumuis non ſit futura hæc legentibus Vita, propter horrorem pænitentiæ, vel propter prolixam perſeuerantiam in exercitatione virtutum, prodigioſa; non minus tamen erit ſtupendum videre, quòd in adipe diuitiarum non fuerit generatus vermis iniquitatis, nec è claritudine ſtirpis fumus ſuperbiæ eruperit. Certè in eo ſe patefacit ingens potentia Diuinæ gratiæ: vtpote quæ nobilem adoleſcentem ad eum modum ſeruarit incorruptum inter mundi delicias,*

licias, vt ſe expediuerit viſco voluptatum, conculcauerit ſpes ambitioſas dignitatum & honorum mundanorum, & plura admiranda operatus ſit, quàm quando diu conuerſatus cum hominibus Antonio & Hilarioni ſimilibus, ſartam tectam & illibatam cuſtodiſſet innocentiam. Et ideò in animum meum induxi, fructu non cariturum, quòd geſta ſuſceperim ſcribere Iuuenis non ampliùs nouemdecim annorum, qui in militia Chriſti vix Tyro, abſoluit ſuum certamen: quia tantò admirabilior apparebit virtus, quantò tenerior; & gloria rarior, quantò breuiori tempore non cucurrit, ſed volauit per ſtadium perfectionis. Adeóq; mihi perſuadeo, quòd quicumque leget exempla quæ reliquit, dicturus ſit, elogium illud ei propriè conuenire: Conſummatus in breui expleuit tempora multa. *Poterunt enim eius actiones pro norma ſeruire, non tantùm iuuenibus in ſæculo, ſed etiam Religioſis in clauſtro.*

CAPVT PRIMVM.

Natiuitas & pueritia Principis Cæſaris.

INTER familias nobiles, quæ anno DCCCC.LXII. coloniam tranſtulerunt, & tranſierunt cum Othone Imperatore ex Germania in Italiam, vna fuit Caetanorum; quæ Piſæ primùm connubijs iuncta extendit ſe in plures ramos, & vidit ſe maximoperè clareſcere per tres Pontifices, & plures

Cardinales ex ſuo ſtemmate prodeuntes: & nunc facta eſt non minùs conſpicua quàm numeroſa. Piſâ traiecit in Siciliam, anno ſalutiferæ Incarnationis M. CD XIII. eo tempore quo Corona Arragonica & Francica contendebant pro dominio illius Regni. Primus omnium fuit eò tranſlatus Petrus Caetanus cum Catharina ſua coniuge, ambo arctè coniuncti in eodem ſtipite Satrapis Piombini. Petrus, vt homo nobilis, & copioſus in bonis quæ comparauerat in Caſtella, & diues ditionibus in Sicilia, contraxit non ſolùm ipſe, ſed & liberi ac nepotes eius, præclaras affinitates cum familijs Barreſi, Alagona, Boſco, & Moncada; qua ex cauſa fecit tam illuſtrem ſuam proſapiam, vt primis dignitatibus adhibita fuerit, non minùs politicis quàm militaribus.

Ex hoc trunco per directam lineam progenitus eſt D. Cæſar Caetanus, vir magnæ prudentiæ & fortitudinis, cui meritò Philippus IV. Rex contulit titulum, primò Marchionis Sortini, ac deinde Principis Caſſari, cum dignitate Vicarij Generalis per vniuerſum Regnum; & quatuor vicibus voluit eum fungi munere ſummi Prætoris Panormitani. Hic auus fuit noſtri Fratris, qui eius intuitu accepit nomen Cæſaris. Verumtamen patrem habuit Ioſephum Caetanum & de Caretto, matrem autem Iſabellam Bardi ex Comitibus Aluerniæ, quæ eum mundo peperit

Digitized by Google

perit Sortini in ſua ditione XIX. Ianuarij M.DC.XXXIII. Confeſtim viſus eſt puer, quaſi per hereditatem, pietatem adijſſe, ob eximiam aptitudinem ad omnes bonos mores: quò non parum contulit, quòd adoleſceret ſub diſciplina Dominæ Annæ Caetanæ & de Caretto, ex Comitibus de Racalmuto; cuius actiones ſanctiſſimas meditor ſcribere ſeparatim. Et quidem hæc matrona fuit ſingularis prudentiæ & virtutis, tantoperè vnita cum Deo, vt nec noctu nec diu aliò quàm ad illum & eius pauperes, applicitas haberet cogitationes: omnia ſua ſtudia vertebat, vt proſpiceret neceſſitatibus egentium; pro quibus facta mercatrix, nitebatur diligenter facultates ſuas augere, vt poſſet illis plus elargiri.

Sub tam ſancta magiſtra didicit D. Cæſar omne genus morigeræ pietatis, quæ in tenerioribus annis in illum ſenſim influebat ab exemplo ſuæ auiæ, quaſi cum lacte nutrita; & creſcebat de die in diem magis ac magis: paulatim enim grandeſcens, numquam omiſit Sacro intereſſe, & imagines Sanctorum venerari.

Adhuc puer, dum baiularetur brachijs nutricijs, hunc affectum ſolebat mirabiliter prodere in conſpectu omnium: nam quotieſcumque imagines obſeruabat parieti affixas, geſtiens per ſigna monſtrabat deſiderium quo ardebat, vt eas abſtraheret ad deoſculandas. Erga pau-

Digitized by Google

peres porrò vltra modum videre erat miſericordem, & tenerè affectum; nec vllatenus patiebatur eos dimitti ſine aliqua ſtipe: vnde ſibi apud eos promiſcuè nomen Patris comparauit. Nec tantùm animo affligebatur dum videret ærumnas proximorum, & miſerias corporales; ſed magis adhuc compatiebatur ſpiritualibus: quibus vt ſuccurreret, eleëmoſynas & orationes impendebat iuuandis animabus quæ Purgatorij ignibus luſtrantur, vt beneficio hoc affectæ, pro illis auertendis ſedulos ſe præberent apud Deum interceſſores. Satagebat ad hæc omni curâ & ſollicitudine rerum ſpiritum concernentium:& vt præpararet ſe ad ſanctam Communionem dignè percipiendam, conſideratione tam profundi myſterij animum diſponebat.

Sæpenumerò obſeruatus eſt, inter dormiendum ore continere numiſma, cui impreſſa erat effigies venerabilis Sacramenti: perinde ac ſi voluiſſet imagine Euchariſticâ ſigillare, & tacitè patefacere theſaurum quo cor eius replebatur. Pro more habebat indies recitare laudes in Officio Virginis Deiparæ, & corona Roſarij, plenus pietate, deuotione,& ſapidâ teneritudine, cum maturitate morum, & venerabili modeſtia vultus coniunctâ, quâ fuit eximiè ornatus: argumentum moderatorum affectuum, non ſolùm in operibus pietatis, ſed etiam in naturalis prudentiæ actibus compoſitorum. Idque

que patuit non minùs poſt obitum Domini Ioſephi ſui progenitoris , quàm à morte Principis aui ſui : quia relictus abſolutè dominus omnium bonorum & ditionum , quas poſſederant, poterat illas , vtpote ſibi proprias, liberè adminiſtrare; & pro ſuo libitu illis frui : attamen fuit tam circumſpectus , vt abſtinuerit ſe cautè ab ea petulantia & diſſolutione , in quam conſuerunt dominatio & copia rerum , quas fortunæ vocamus , iuuentutem abripere , niſi fræno timoris Domini cohibeatur.

Atque ita in ætate immatura dedit ſigna animi plus quàm maſculi & virilis. Enimuerò oppoſuit ſe alacriter aduerſarijs , qui poſt mortem D. Cæſaris,aui ſui paterni , ſuis ditionibus eum conabantur penitus excludere : ſiquidem ipſe in tam graui contentione breui temporis ſpatio victor euaſit, cùm celeberrimi Iuriſconſulti editis voluminibus cauſæ ſuæ defenſionem parati eſſent ſuſcipere, &,ſi opus foret,coram ſupremo Hiſpaniæ Tribunali rem diſceptare. Numquam aliàs magis deprehenſum quàm deſpiceret quidquid eſſet mundi: quia videns controuerſiam in ijs terminis verſari, vt de felici euentu non eſſet dubitandum, cœpit animo verſare cogitationes æternitatis. Cùm enim clauum gubernaculi manu teneret, & populo ſuo imperaret,mentem applicuit , vt ſe illi præberet vtilem ſtatim ſub principia regiminis bono ex-

emplo; non ignarus, quòd nullâ re magis ſubditi in exitium præcipitentur, quàm ſi Princeps moribus perditis foueam aperiat in quam labantur.

Non audebat carpere aliorum facta: ſed ſi ſubinde coram ſe, quod attinet iura, diſcordes ſe præberent, nonniſi ſolidis rationibus eos placare ſtudebat.

Beneuolentiâ vtebatur erga ſubditos, erga quorum commoda ſe propenſum oſtendebat; nec minori ſollicitudine ferebatur, vt eorum neceſſitatibus prouideret: quod eum reddebat illis ita gratioſum, vt nemo non illi acceptum referret omne ſuum bonum. Quotidie omni ſtudio vacabat adminiſtrationi regiminis; atque ita illi incumbebat, vt eſſet prodigio in ætate, quæ plerumque in venationes & ludos procliuis, ſeria faſtidit, & diuerticula quærit otioſa.

Virtus perinde ac magnes, ex ſe ſola animos trahit in ſui amorem, etiamſi nullâ ſpe lucri pelliceantur. Quid futurum, quando felicitas hominum ineſcabitur à tam benignis influxibus? Ea de cauſa amor ſubditorum erga Principem erat ſine modo & menſura: non ſolùm ſuſpiciebant eius merita; ſed ab illo etiam expectabant omnem ſuam proſperitatem. Sed quid? in viridi illa ætate monebatur è Cælo, vt matureſcere faceret fructus pietatis perfectioris. Eò illum impellebant intus motus inſoliti, qui eum ad aſpernandum

nandum omnia quæ poſſidebat vehementer incitabant. Et generoſus animus non deerat ad conculcandam omnem ſpem cum ſuis Dominijs; adeò vt illi inciderit cogitatio abdicandæ cum titulis gubernationis, & eundi peregrinatum ad varia loca ob ſanctitatem veneranda. Dubium tamen illi adhærebat ex metu prudenti, vtrùm hoc non eſſet facturus vt curioſitati magis faceret ſatis, quàm ex motiuo deuotionis; quia ſtatim deuoluebatur in alium conceptum, vt exerceret ſe in operibus pietatis, & maneret, quoad cetera, is qui erat. Inter hæc medius hæſit, propterea quòd poſt talem deliberationem tranquillitas non ſequebatur, cui acquieſceret: quod eum regredi coëgit ad prima deſideria, cum appetitu renuntiandi Principatui. Itaque diu ſecum examinauit, an & quomodo fieri poſſet, vt ſtabilitâ ſucceſſione, ſe explicaret occupationibus regiminis, habitum Eccleſiaſticum aſſumendo. At dum eſſet in his cogitationibus, ſenſit neſcio quam amaritudinem cordis, quæ eum detinebat ſuſpenſum; ita vt deſiderijs ſuis obicem oppoſitum doleret: licet conſtanter recuſaret matrimonia cum Dominabus nobiliſſimi ſanguinis, & æqualium fortunarum.

Interim cùm mens ſimilibus nebulis obſcurabatur, affuſa eſt illi cælitus lux ſub finem lectionis libri ſcripti à P. Roa, qui titulum præfert: DE ALTERA VITA, & alterius qui appellatur:

Pratvm spiritvale, quem habebat cordi, & frequenter eo vtebatur. In quo dum legeret exemplum aliquod ſibi imitabile, clarè aſſecutus eſt, diuitias, honores, & voluptates durare tantummodò ad tempus, & mercedem eas aſpernantium metiendam cum æternitate: nec eſſe aliquid quod appenſum cum gloria, non ſit minoris multo momenti: quodque homo aſpernando pauca bona temporalia, poſſit quæſtum facere gaudiorum æternorum. Ad tales conſiderationes, deſiderium intrandi Religionem, & conculcandi res & ſpes humanas, tam acriter incendebatur in mente, vt cùm illud nequiret celare, voluerit prodere vni è ſuis Sacellanis, viro probo, illique ſecretè aperire fundum cordis ſui. At quia videbatur illi impoſſibile propoſitum exequi, ſentiebat ſe cohiberi à manifeſtatione ſuarum cogitationum: videbat enim quòd & commoda, quibus erat innutritus, nimis difficilem facerent aggreſſionem; & teneritudo corporis, parum apta ad ſuſtinendam aſperitatem vitæ religioſæ; & ſenſus doloris in conſanguineis, qui in illo familiæ fulcimentum collocauerant; & beneuolentia ſubditorum, qui per eiuſmodi deliberationem facilè ad tumultuandum concitari poſſent, eſſent hami qui eum inuitum retinerent.

CAPVT

CAPVT II.

Adoleſcentia Principis, & ſui in ſpiritu feruores.

LIcet multæ ancipites cogitationes diſtraherent & ſuſpenſam tenerent mentem Principis; quia tamen cælitus illi inſpirabatur vt mundo nuntium remitteret, radicem tam ſancti deſiderij altè cordi infixam ſeruabat, tametſi apertè non prorumperet, & explicaret ſe in florem. Hinc mirè delectabatur, quando aliquem diſcurrentem audiebat de rebus ſpiritum concernentibus, & complanantem vias aſperas, quæ ſolent ſe offerre in arduis montibus, monſtratâ viâ Domini facili & commodâ, per quam optaſſet alas ad volandum: verumenimuerò videbatur illi quòd ne quidem pedes haberet ad ambulandum.

Quâdam vice collocutus cum venerabili ſacerdote D. Matthæo Galici, viro quem pietas commendabat, & Sacellano Confraternitatis quam vocant Pacis, in cuius album erat inſcriptus, perſuaſus fuit vt confeſſione generali curſum vitæ ſuæ diligenter indagaret: ſuauiter enim illi dixerat, primum paſſum in via Domini eſſe tranquillitatem conſcientiæ; nec poſſe flores virtutum luxurioſè excreſcere, quando ſpinis anteactorum vitiorum ſuffocantur; & vt audiatur

diatur vox ſponſi, opus eſſe magno ſilentio in corde, quia factus eſt in pace locus eius. Non oportuit multis verbis vti, vt Principi illud arrideret quod arbitrabatur ſaluti ſuæ conducere. Decreuit itaque inſtituere generalem ſuorum erratorum expiationem, & dare principium vitæ perfectioris: ignorabat tamen quem modum ſequi deberet, & cuius directioni ſe committere tutum eſſet. Inter homines quos credebat conſilio valere & prudentiâ, cenſebat quidem in primis excellere Patres Societatis Iesv, quibus communicaſſet ſuas cogitationes: ſed à conſuetudine eorum alienus, prohibebatur impreſſione quadam, hauſtâ ex dicterijs vulgi (non minùs facilis ad credendum, quàm temerarij ad effutiendum conceptus, quos ſolet ſiue calumnia ſiue malitia formare) nimirum, Patres Societatis doctrinâ quidem & ſcientijs ornatos, ſed opum & diuitiarum magis cupidos, quàm zelatores ſalutis animarum.

Hinc erant apud Principem in veneratione intuitu doctrinæ & ſapientiæ; ſed vitabantur ob notam nimiæ cupiditatis. Et reipſa numquam illis vtebatur, licet eorum vni eſſet affinitate coniunctus; quin & euenit, vt illi à Marchione de los Veles, Prorege Siciliæ, eſſet præceptum, aliquot diebus in Collegio Panormitano ſe contineret, donec rationem ſibi declaraſſet, quæ eum ad aliquas lites domeſticas mouebat. Eo autem

Digitized by Google

autem tempore quo ibi morabatur, ſemper abſtinebat à Patrum alloquio, oſtendens, ſibi eorum conuerſationem non placere; & quàm potuit citiſſimè ab illis ſe proripuit.

Dum ita Princeps fluctuaret, & anceps animi hæreret, nihil poterat circa electionem Confeſſarij intra ſe ſtatuere: ſed multum ſpatij ſinens præterlabi, à tempore quo cœperat illis deſiderijs agitari, præſtolabatur aliquem radium lucis, quo ſua dubitatio illuſtraretur. Et ecce Deus, qui volebat demonſtrare ſe eſſe auctorem illorum motuum bonorum, ad eum modum cor eius tetigit, vt totum ſe in manus Patrum Societatis transſcriberet: idque factum fuit ex occaſione quòd P. Thomas Buſcemi haberet aliquid tractandum cum Principe, quò aliquod opus charitatis executioni traderetur, & promoueret ad numerandam neſcio quam ſummam pecuniæ, quam Princeps debebat erogare vi cuiuſdam legati ſuæ curæ commiſſi. Non erat Pater ille multùm feſtinus vt interpellaret eapropter Principem, gnarus eum non habere conſuetudinem tractandi cum Ieſuitis, vel exhibendi ea ſigna beneuolentiæ, quibus Nobilitas Sicula ſolet vti erga Societatem, quam habet in magno pretio & veneratione. Tandem quadam die derepentè ſcrupulo correptus, ne ſuâ oſcitantiâ obligationes conſcientiæ manerent neglectæ, & dum metuit ne diſpliceat homini, incurreret

Dei

Digitized by Google

Dei offenſam; decreuit, vtcumque res caderet, omni tergiuerſatione abruptâ, tentare aleam, hoc ſolatij relaturus, quòd ſaltem ipſe in culpæ partem non traheretur, vtcumque operam perditurus eſſet.

Vix venerat in atrium Principis, cùm monet Doctorem Simonem Petrum, Guilielmitam, virum eximiæ prudentiæ ac doctrinæ, nec minoris probitatis (qui viderat eum quoſdam, ob delicta furcæ adiudicatos, in loco ſupplicij feruenter adhortantem ad mortem Chriſtianè ſubeundam) negotium ſibi eſſe cum Principe, & velle audiri. Strauit illi viam, & aditum parat; ſimulque vt erat Principi à ſecretis, narrat à ſemet viſa, tantumque dixit in eius commendationem, vt Pater benignè admitteretur, & cum omni teſtificatione humanitatis. Senſit Princeps illo ipſo momento interiùs ſibi dicentem Spiritum ſanctum: Ecce Patrem, quem tam diu quæſiuiſti, cui poteris arcana cordis tui omnia aperire. De quo ſupra modum exhilarato ſerenitas oborta eſt, quæ perturbationes animi, ſicut nebulas, fugauit: & continuò præcepit vt poſtulatis Patris fieret ſatis; ac deinde cum eo confabulatus de æternitate, tamdiu illum ſecum detinuit, vt ſerus veſper finem colloquio imponeret, non item deſiderio Principis, quo ferebatur vt initium daret confeſſioni, quam meditabatur: enimuerò dicebat, velle ſe generaliter

raliter confiteri ; nec petebat an ad illam excipiendam Patri otium eſſet : quia gratiæ Spiritus ſancti, quando impellit, omnis mora moleſta eſt; etenim eſt illa inſtar ignis, qui vix incenſus incipit operari.

Non expectauit ipſe aliud reſponſum, nec multos dies ſiuit præterlabi, quin nihil cunctatus receperit ſe ad Collegium, quæſieritque Confeſſarium ; apud quem magna cum ſinceritate, & doloris ſenſu, de omnibus erratis ſe accuſauit, ac præterea de omnibus rebus domeſticis ſuis eum plenè inſtruxit. Sed antequam abſolueretur, erigens ſe in pedes, illum in hunc modum affatus eſt : Pater mi, ſi penetraueris candorem affectus mei, & exploraueris benè fundum cordis mei, quo impleui officium boni filij, tibi incumbet exercere deinceps beneuolentiam patris erga me, & numquam deſerere palabundam ouem. Cùm perueniſſet ad finem exomologeſis, magnâ voluptate & lætitiâ perfuſus, in verba gratitudine plena prorupit. Quinimò locum (erat autem ſacrarium Collegij) in quo ſe agnoſcebat tanto beneficio locupletatum, ſingulari propenſione deinceps proſecutus eſt, & ſui memoriâ ornauit : ſiquidem cùm ſtaret accinctus ad iter Romanum, voluit illum generosâ actione reddere honoratum : quippe eò deportandam curauit ſtatuam argenteam B. Aloyſij Gonzagæ, quem elegerat

tam-

tamquam ideam ſuorum propoſitorum; & iniecit illi collare aureum adamantibus diſtinctum, dicens id factum in teſtificationem ſuæ erga illum locum gratitudinis, in quo primitias ſpiritus hauſiſſet. Et verò habebat cauſam vtendi erga Sanctos hoc argumento grati animi, quia iam inde in poſterum patuit, quantum ab illis tulerit emolumenti, cùm duxerit deinceps vitam inculpabilem, in qua pietas ſicut aurora conſurgens, creuit vſque in perfectam diem, nutrita frequenti vſu Sacramentorum, lectione librorum ſpiritualium, ignitis orationibus,& largitionibus in pauperes,ac loca Diuinis cultibus dedicata; & familiæ factus exemplar,& ſpecimen bonorum operum, morum eius emendationi ſtudebat, adigens ad crebrò confitendum, & alia pietatis officia obeunda.

Eiuſmodi mutatio, per modum viuendi magis exemplarem in Principe, & frequens commercium cum Patribus Societatis, à quibus anteà alienior, iam in eos ferebatur confidentius, parturiuit in Nobilitate Panormitana admirationem: idque magis, quando, vt non incideret in ſermones minùs compoſitos, ſe cohibuit à conſortio eorum ſodalium, cum quibus ſæpè conſuerat ambulare relaxationis gratiâ.

Conuerſiones Magnatum in melius, & eorum modus agendi ſanctior, quantumuis minimè omnibus promiſcuè innoteſcant, menſurantur

tur ad inſtar progreſſus ſolaris: etenim à multis riſui habentur, qui in iocum vertunt ſuâ garrulitate, quod nequeunt per violentiam peſſumdare vel obſcurare. Hi, in quorum cor non poterat ſubire amor rerum cæleſtium & æternarum, conabantur quoque Principem ab illa ſolitudine abducere, quam vocitabant triſtitiam animi eius, & melancoliam. Verumtamen quoniam eius cogitationes erant in Diuina gratia roboratæ, ad aſſultus eiuſmodi ne minimum quidem mouebatur, vel illorum, vel propinquorum, qui modum hunc viuendi non probabant: ſed proſequebatur conſtanter ſuæ dictamina pietatis; nullum alium ſcopum ſibi proponens, quàm placere Deo, & in rerum humanarum contemptum ea bonæ ædificationis exempla dare, quæ pluribus è nobili iuuentute calcar adderent ad æmulandum. Porrò quamuis actiones Principis eſſent ex parte minùs publicæ, tamen multos latere non poterant, qui de ijs variè diſcurrebant, ſecundùm proprium cuiuſque ingenium: at ille totus intra ſe poſitus, magis auſcultabat ad vocem Dei interiorem, quàm ad garrulitatem dicacium hominum; & in progreſſu paucorum dierum taliter operabatur Diuina gratia, illuſtrando eius intellectum ad percipiendam caducitatem rerum, quæ hominibus terrena ſapientibus ſunt in pretio, vt ſe compararet ad mundo valedicen-

Digitized by Google

dum; ardebatque vehementer, vt Principatum & opes, quæ iam nunc faſtidiebat, abdicaret, ad amplectendam crucem voluntariæ paupertatis, & Chriſti redemptoris veſtigijs inhærendum.

CAPVT III.

Vocatur à Deo ad eligendum ſtatum Religioſum.

AD hunc modum raptus in amorem vitæ religioſæ, vt àd fruitionem rei concupitæ veniret, vadit quæſitum Confeſſarium, cui intentionem ſuam manifeſtaret. Iam aduesperaſcebat, quando trahens eum ſeparatim, dixit ſe habere cum illo tractandam rem maximi ponderis & momenti: ſed cùm Pater iudicaret horam minùs opportunam longiori alloquio, repoſuit, quòd commodiùs, & cum otio maiori poſſet ſequenti manè redire.

Reſpondit Princeps: Tenebræ me opportunè iuuant ad occultandas meas cogitationes, quas per plures menſes in animo concepi, & texi; nec ſcio vſque modò an in lucem protrudi mereantur: & quia deſidero vt caligine inuoluantur, ne appareant monſtro ſimiles, in obſcuritate noctis erubeſcentia mea non apparebit. Dominus me vocat ad ſtatum perfectiorem; & prorſus decreui aſſumere habitum religioſum. Ad propoſitionem tam inopinatam ſtabat attonitus Pater,

ter, in cuius mentem numquam vel per vmbram inciderat ſuſpicio tam peregrini facinoris; vtpote qui ſemper ſibi magis propoſitum habuiſſet, bonum Principem inſtruere potiùs ad benè gubernandas ſuas ditiones, quàm Nobilem clauſtro aptum reddere religioſo: & quia ſibi perſuadebat, quòd ſpectatâ debilitate naturæ in adoleſcente exiguarum virium, molliter educato, & delicijs aulicis aſſueto, aſperitas diſciplinæ regularis accideret nimis grauis quàm vt eſſet ferendo; & virtus adhuc tenera, non eſſet futura idonea, vt ad maturitatem perduceret fructus tam perfectos: ad hæc vt periculum faceret an veniret à Deo hic feruoris impetus, niſus eſt deprecari, & diuertere has cogitationes, demonſtrando, ſibi accidere mirum & nouum auditu, quòd hæres Principatus Caſſari, & Marchionatus Sortini, in tanta rerum affluentia velit excutere onus ſuorum dominiorum, & transferre in debiles humeros paruuli & vnici ſui fraterculi, atque ita diſcrimini exponere ſucceſſionem & ſpem familiæ tam ſpectabilis. Addebat, non eſſe hominis ſenſati & prudentis, ſe tradere Religioni, ad traducendam in ea vitam ſub regulâ minùs ſuaui & aſpera, qualem ipſe ambiebat, ſi non priùs appendat in bilance vires ſuas, & videat vtrùm æquiponderent illæ cum onere ſubeundo. Conſiderandum præmereà aiebat, quòd in ſæculo facilè poſſet

ſeruire Deo, & ſubditis ſuis eſſe emolumento; quandoquidem pietas in Principe, ſcaturigo eſſet quæ ſuâ aſpergine viridem & florentem reddit virtutem populi; & quòd Deus maius gloriæ incrementum accepturus ſit, ſi videat ſubleuatas miſerias indigentium, & impedita ſcandala, & exemplo capitis totum corpus Reipublicæ moderatum, quàm ſi cellæ ſe includat, ſibi ſoli bonus, & non beneficus multis.

His & ſimilibus rationibus aduerſabatur Pater impreſſionibus Principis; qui nihil decedens à ſuo propoſito, refellebat omnia quæ contra ſe adferebat. Attamen animaduertens, quòd omni ſuâ eloquentiâ parum ſpei haberet, quòd induci poſſet ad illi ſuffragandum; & veritus ne ipſum abripi permitteret impetu feruoris ad aliquam minùs prudentem reſolutionem (vt ſubinde contingit in illis qui non ſunt probè verſati in rebus ſpiritualibus) præceptum eſt illi, ex auctoritate quam ipſe Princeps in Patrem contulerat, omnia tenere arcana, eum in finem, vt maiori cum otio vocatione eius diſcuſsâ, ſapienter explorarentur motus, qui inſtitutâ ſeriâ deliberatione ei adhærerent. Conſenſit Princeps quidem in ſecretum, ne cuiquam ſuos conceptus reuelaret; ſed multis vltrò citroque allatis argumentis non potuit adduci, quò minùs inculcaret ſuam illam de deſerendo mundo fixam mentem: & aſſiduè deprehendebatur,

quòd

quòd in ſuo propoſito magis ſtabiliretur. Cùm itaque cognoſceretur liquidò, impulſum, quo ferebatur, eſſe à Spiritu ſancto, nulla ampliùs oppoſitio facta eſt circa renuntiationem ſtatus & vitæ ſæcularis: ſed totum ſe applicabat ad inquirendum, quis ex Ordinibus Religioſis ſibi prę reliquis quadraret, & ad votum eſſet. Certus ergo relinquendi ſæculi, incertus quam Religioſorum familiam è tam multis arriperet, varias reuoluens animo curas, diuerſa Regularium Inſtituta ſibi proponenda curauit; quorum quamuis laudaret vel conſtitutiones vel vitæ exemplaris præſtantiam, dubius tamen vacillabat, cui potiſſimùm conſultum eſſet ſe applicare. Intereà venit illi in manus vita B. Aloyſij Gonzagæ, & opportunè quidem eo in articulo, quo deliberabat de Statu; quia in ſe reflectens, animari ſe ſentiebat vt alterum tantum faceret eorum quæ de illo legebat. Et quemadmodum ille, qui Princeps fuerat, & primogenitus, non dignabatur quidquam æſtimare eorum quæ mundus amat & amplectitur; ita ipſe mouebatur, vt æquali generoſitate pectus aduerſum offerret omnibus inſultibus, quos præuidebat à carne & ſanguine ſibi impendere.

Porrò vita illius Angeli terreſtris, in omni genere virtutum eximia, ita eum allexit & ineſcauit, vt ceperit verſare animo firmiores cogitationes eum perfectè imitandi: nam exiſtima-

bat eiuſmodi modum viuendi proportionatum exemplar, ad cuius normam componeret ſuos mores. Verumtamen, quia in ſuis actionibus maturitate pollebat, & tenax eſſet propoſitorum, nihil determinatè reſoluit, niſi priùs omnia motiua, quæ eum prouocabant ad operandum, diligenter funditus diſcuſſiſſet. Proinde, quantumuis ex lectione quotidiana geſtorum beati Aloyſij Gonzagæ, & B. P. Franciſci Borgiæ experiretur ſibi ingenerari tenerum erga Societatem affectum; nihil tamen vltimatè definiebat, eò quòd non plenè eſſet informatus de modo vitæ quem præſcriberet Inſtitutum eius, & ignoraret vtrùm dicteria populi, quod attinet arrogantiam & auaritiam Patrum Ieſuitarum, veritate niterentur, vel per calumniam nequiter illis affingerentur; quamuis non ita firmiter quàm priùs figmenta hæc illi inhærerent, quæ auribus hauſerat. Hac de cauſa quadam vice petijt ingredi cubiculum cuiuſdam Patris, vt certus redderetur commoditatum quibus illi affluerent, & quàm baſilicè ſe haberent. Reſponſum tulit, non licere vllum introducere externorum in cubicula Patrum, non præhabitâ licentiâ ſuperiorum.

Interpretatus eſt, hunc eſſe prætextum coloratum & politicum, ne proderetur ſæcularibus quid domi eorum ornamentorum lateat. Et quidem fuiſſet in hac ſua erronea opinione confir-

matus,

Digitized by Google

matus, niſi quodam die, ex facilitate alterius Patris, cui magna erat auctoritas, fuiſſet ex improuiſo admiſſus in conclauia plurium Patrum; in quibus offendit pauperem ſupellectilem, lecticulum, in quo tantum inuenit vt minori apparatu non poſſet dormiri, menſam inſtructam paucis libellis, ſine alijs ornamentis, quàm ſolorum parietum, quibus erat affixa quædam ad deuotionem excitandam chartacea imago alicuius Sancti. Ad hoc ſpectaculum in admirationem abreptus, non potuit ſe cohibere, quin exclamaret, ſe antehac deceptum & circumuentum, per impoſturam maledicorum, circa omnia illa quæ temerè credidiſſet ex ſermone vulgi de modo viuendi Patrum opimiore, quandoquidem iam ipſemet oculis ſuis ſpectaret veritatem, in alia longè forma ſe repræſentantem. Vnde deinceps cor eius inuaſit amor tenerrimus erga Societatem, qui linguam eius facundam fecit in commendando inceſſanter illius Inſtituto, quod quotidie magis ac magis æſtimabat: quippe familiariter conuerſans cum Patribus, obſeruabat in illis religioſam quamdam modeſtiam, cum humilitate & candore coniunctam; & attentè conſiderans mores eorum compoſitos, formabat indies conceptus altiores de eorum probitate; adeò vt de nulla re magis loqueretur cum ſuis domeſticis & religioſis alijs, imò optaret in omni domicilio & loco reperire

ſimulacra S.Ignatij, eiuſque filiorum. Quadam vice cùm eſſet in domo Abbatis D. Ioannis Antonij Geloſi, Vicarij generalis Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Panormitani (quod onus ſuſtinuit per annos totos trigintatres, cum approbatione vniuerſali omnium , & in eam æſtimationem adduxit apud Catholicam ſuam Maieſtatem, vt eum euexerit ad Sedem Epiſcopalem Eccleſiæ Pattenſis in Sicilia:) cùm eſſet, inquam, in aula anteriori huius Prælati , & videret nonnullas effigies ibi parieti appenſas Patriarcharum , qui fundatores fuerant variorum Ordinum Religioſorum , amicabiliter apud illum queſtus eſt, quòd inter illos non offerrent ſe ſpectandos ſancti Ignatius & Xauerius. Reſponſum in promptu fuit, quòd viros ſanctitate illuſtres è Societate, qui in Diuorum album relati ſunt, reperiret in loco honoratiori , & perinde ac ſibi magis caros, viſurus eſſet in conclaui penitiori, vbi aſſiduè moraretur. Quod quando deprehendit deuotus Princeps , magnam animo cepit voluptatem , & ſuperabundauit gaudio.

Ceterùm magis ſibi placere oſtendebat ſermocinationes, quæ tractabant de Inſtituto Societatis, de actionibus Patrum, de fructu quem reportabant ex miſſionibus, & alijs functionibus: ideò euoluebat libenter libros de eo argumento ſcriptos. Aliquando venit illi in manus volumen à Flandro-Belgica Prouincia compo-

ſitum,

ſitum, cui præfixus titulus, IMAGO PRIMI SÆCVLI SOCIETATIS; in quo dum legeret quædam vaticinia quæ Societatem concernerent, ſenſit magis inflammari ſuum deſiderium induendi habitum, & videbatur ſibi audire vocem intra cordis penetralia clamantem: (quod idem accidebat inter audiendum conciones tempore ieiunij Quadrageſimalis:) vt non differret diutiùs executioni mandare quod illi erat cælitus inſpiratum.

CAPVT IV.

Statuit Princeps intrare Societatem. Vocatio eius examinatur.

CVm Dominus Cæſar nequiret diutiùs reſiſtere ſtimulis quibus impellebatur, viſum illi fuit veniſſe tempus quo Confeſſario candidè aperiret decretum mentis ſuæ. Quadam ergo illum vice ſic affatus eſt: Sum vocatus à Deo ad Societatem IESV; quia dum euoluerem vitam B. Aloyſij Gonzagæ, accenſa eſt in me iſta voluntas, & aperti ſunt mihi oculi intellectus, quibus cognoui, quòd Deus mihi illum præberet ducem inſtituendæ deinceps vitæ, & proponeret in exemplum, quo animatus derelinquerem patriam, & conferrem me Romam iaciendis ſolidioribus fundamentis perfectionis, quam

intendo, renuntians parentibus & amicis; denique me totum ſine diuiſione conſecrarem Deo. Proinde inſtanter obſecrabat, vt cum omni diligentia is operam ſuam ſibi commodaret, ad quęrendum & inueniendum modum, quo quantò citiùs votorum ſuorum compos efficeretur. Verumenimuerò quantò altiores & generoſiores ſunt conceptus, tantò plus temporis requirunt ad matureſcendum; quemadmodum fit in partubus elephantum, qui quoniam alia animalia ſuperant mole corporis, vt perfecti prodeant, à Natura elaborari debent morâ temporis longiori. Hinc illi reſponſum eſt, aliqua bona deſideria quandoque ſimilia eſſe fulgetris, quæ vix cum luce erumpunt, quin iterum à nubibus abſorbeantur: opus eſſe videre, vtrùm inſtar radiorum ſolarium ſint permanentia, & prodeant à Deo patre luminum: tempus manifeſtaturum eorum ingenium: multâ oratione, crebrâ frequentatione Sacramentorum, & alijs exercitationibus pietatis explorandam Dei vocationem, qui indicat ſuum beneplacitum, tollendo ſtatim offendicula quæ ſolent ſe obijcere ſimilia meditantibus.

His rationibus inductus, dedit ſe normæ vitæ perfectioris. Aſſueſcebat communicare omni ſabbato, & ieiunare; & in Deiparæ Virginis profeſtis non veſcebatur niſi pane ſicco; apud Matrem gratiarum illud beneficium impetrare ſatagens,

tagens, vt aditum ſibi in Societatem impetraret. Nec in illo ſolùm acquieuit; ſed ad imitationem B. Staniſlai Coſtka, & P. Bernardi Colnago, amborum de eadem Societate, voluit ad preces adiungere epiſtolam ad Reginam Cæli die ſolemni Natiuitatis eius, in qua flammas ſubdebat ſuo ardori, quem cordi incluſum retinebat, volens foris manifeſtam reddere feruentiſſimam ſuam cupiditatem. Quoniam autem iſta epiſtola referta eſt tenerrimis affectibus erga Matrem illam pulchræ dilectionis, & patefacit cuiuſmodi fuerit eius pietas, fideliter tranſcripta digna eſt quæ hîc recenſeatur.

SERENISSIMÆ ET IMMACVLATÆ
REGINÆ ANGELORVM
MARIÆ VIRGINI
PATRONÆ MEÆ
ET
ADVOCATÆ.

QVia hodie nata es mundo MARIA, *præſtantiſſima creatura omnium quæ prodierunt à manu ſummi opificis Dei, dotata præ reliquis omni genere virtutum, concepta ſine labe orginalis peccati, Sol mundi, Patrona cæli & terræ,* MARIA *tota dulcedo,*

do, tota humillima ſupra omnes res creatas, Mater Dei infinitè miſericors, miſerère, rogo te humillimè, Domina, indigniſſmi peccatoris, qui ardenter cupio iſtam à te obtinere gratiam, non meo intuitu, Regina mea, ſed propter lætitiam, quâ hodie ſolemnis hæc tua Feſtiuitas celebratur. Concede hanc mihi, quia accurro ad te, tamquam eam quæ eſt fons gratiarum, quas nemini negas. Alia non eſt mea petitio, niſi ingreſſus in Societatem (vt optimè noſti) ad quam Deus, veſter ſuauiſſimus Filius, me vocat, non meritum niſi infernum, vt me locaret in via ſecuriſſima ad cælum. Agnoſco me hoc non meruiſſe: credo tamen, & ſine vlla hæſitatione affirmo, hoc mihi non euenire niſi per veſtram piiſſimam interceſſionem MARIA, *quæ tota fuiſti plena gratiâ. In hunc finem precare vnigenitum Filium tuum, vt tollat omnia impedimenta, quæ conſueuit opponere hoſtis generis humani, ne quis ingrediatur ſanctam Religionem; & renaſcar pariter tecum, benedicta Aduocata, & perſeuerem vſque ad mortem in ſancta obſeruantia & perfectione. Quia autem ſcio, quòd abſque te nulla gratia poſſit obtineri, venio ſupplicatum, vt mihi eam gratiam largiaris, quam expecto à te cum vera fide. Et quando magis potero euadere ſuperior, quàm quando habuero te protectricem, mea eximia Domina? Quis ſine ope veſtra non circumuenietur à tentatore diabolo inter mundi fallacis illecebras? Quis poterit ſe extricare, niſi ſit tibi deuotus & mancipatus? Quid de me fiet in Societatem adſcripto, ſi non admittar in tuam ſingu-*

larem

Digitized by Google

larem curam, ſub qua ſecuri ſunt filij, qui in illa degunt, à te ſpeciali modo protecti. Optarem habere omnes linguas Sanctorum, & pennas Angelicas, ad prædicandas veſtras laudes, & ſcribendum tam magnificæ Dominæ. Attamen boni conſule affectum cordis, nec conſidera meam tenuitatem. Et tu mi Angele Cuſtos intercede pro me apud communem Reginam, vt ad hanc epiſtolam reſpondeat fauorabiliter, id eſt, ſentiam breuì effectum huius meæ petitionis cum perſeuerantia vſque ad finem, vt poſteà mori valeam in gratia, & videre Deum, & illam, ad quam hæc ſcribo, omneſque Angelos & Sanctos Paradiſi in omnem retrò æternitatem. VIII. *Septembris.* M.DC.L.

Veſtræ Maieſtatis sereniſſimæ

indigniſſimum mancipium & perſeuerans, quod moritur deſiderio intrandi in Societatem dilectiſſimi Filij tui IESV,

CÆSAR CAETANVS.

Hanc epiſtolam voluit tempore ſacrificij Miſſæ (cui ipſe ſecundùm conſuetudinem ſeruiebat) per Confeſſarium ſuum poni ſuper altare Natali Beatiſſimæ Virginis, cui ſe prætereà offerebat in humillimum mancipium: atque in ſignum perpetuæ ſeruitutis, cinxit ſe catenulâ argenteâ ad collum, declarando per materiam illius metalli, quòd compedes eius nobiles plus oſtentationis habe-

haberent in inſigni illo mancipij Virginei,quàm referre poterat ex omnibus titulis honoratis mundi. Quotidie proficiebat magis ac magis deſiderium, quo ardebat exequi cupiditatem intrandi Societatem;adeò vt Confeſſario viſum fuerit, deinceps non opponere ſe impetui Diuinæ gratiæ, ſed examinandam tradere vocationem tribus eximijs Theologis, qui magnæ auctoritatis erant in Collegio Panormitano ob profundam ſcientiam,& compertam virtutem: illique re probè excuſſâ,pronuntiarunt vnanimiter, motus illius iuuenis proficiſci à Deo.

CAPVT V.

Panormo ſecedit Sortinum: & ſenſa interna circa res Diuinas, per plures eius litteras in lucem producta.

DEcretoriè denique definit Princeps ſuſcipere Inſtitutum Societatis. Verumtamen voluit ſuas cogitationes aliquamdiu adhuc tenere occultas, vt certiorem ſe redderet de Diuina vocatione. Re multum ſecum perpensâ, demum conſultum cenſuit, prætextu aliquorum negotiorum ad ſuas ditiones ſe recipere. In viam cùm ſe dediſſet, in itinere intellexit, Patrem Ludouicum Bompiani, per id tempus Siciliæ Prouincialem, Calatayeronenſe Collegium viſitare.

Digitized by Google

viſitare. Deflexit eò vt eum conueniret; à quo quomodo ſit acceptus, & quos ſermones cum eo miſcuerit, ſatius erit narrare ipſiſmet eius verbis. Scribit ipſe ad Confeſſarium in hunc modum: *Imaginetur P. V. quæ voluptas interna me inebriauerit ſermocinando cum P. Prouinciali: quippe poſtquam ſecreto & primo acceſſu expoſuiſſem ab exordio hiſtoriam meæ vocationis, reſpondit mihi cum multa hilaritate, quòd Deus me præueniret gratiâ ſingulari. Laudauit conſilium illorum Patrum, ad quos me miſerat V. P. & dixit, me prudentem habuiſſe manuductorem. Suaſit, me darem orationi & frequentationi Sacramentorum: addiditque, ſe non ignarum, quòd Deus omnibus poſſet conferre illum fauorem, maximè autem ijs qui magis ipſi placent: verumtamen me ſumente eiusmodi reſolutionem, vti raram in ſimili perſona, Deum non paſſurum ſe vinci liberalitate. Sæpiùs diſcurrimus de ſecuritate eorum, qui in portum Societatis recepti ſunt. Quid multa? viſus mihi eſt ille Pater totus amabilis, humilis, humanus, quem ſine paſſione rebar plus Angelum quàm hominem. Denique ſubiunxit, quòd ipſemet indigeret ductore ne caderet.* Ita ille.

Cùm poſteà Sortinum veniſſet, totum ſe dedit ſolitudini, & exercitijs pœnitentiæ, aſſumens formam viuendi, quæ magis quadraret Religioſo quàm Principi, prorſus quia deſiderabat ſe diſponere ad recipiendum maiorem lucem, quâ cognoſceret quid ſibi deeſſet in ac-

quirenda

quirenda perfectione virtutis, ne deinde difficilem experiretur vſum Religionis. Intereà ad minutias vſque, fideliter per litteras alias atque alias Confeſſario, conſcientiæ ſuæ arbitro, rationem reddebat omnium quæ in imo cordis tranſigebantur; ex formidine ne quid ibi lateret abſconditum laqueorum, quos illi tenderet inimicus homo, quibus interitum moliretur, & deuiare faceret à rectis Domini ſemitis. Quia nonnullæ harum litterarum ſpirant raram pietatem, & teneros pietatis igniculos, operæ pretium facturum me putaui, ſi eos hîc ſubijcerem. *Vt ordiar (* inquit ille *) P. V. reuelare totum illud quod in penetralibus animi mei peractum eſt, dicam, quòd Deus Dominus noſter gratiâ vnâ me locupletauit, & ingeſſit inſpirationem dum legerem P. Platum, Vitam B. Aloyſy, geſta Fratris Franciſci Caetani, & Meditationes P. Villacaſtin, quòd mihi futura ſit res ſolidiſſima eſſe religioſum: quia æſtimo Religionem tamquam paradiſum; & omnem oſtentationem mundi cum ſuo ſplendore faſtidio, odi, & aſpernor tam vehementer, vt ad omne, qualecumque ſit quod allexerit, mihi decretum ſit dicere, non eſſe meliorem ſtatum præ Religione, & quod me concernit, quàm Societatis; tam quia obſeruans eſt primi Inſtituti, quàm quia vitæ ſpiritalis optima dat ad dirigendum documenta. Vna tamen res mihi diſplicet, quòd ſolus ſim: vnde opus eſt vt dicam illud quod me meticuloſum reddit & dubium; & vt P. V. reſpondeat*

Digitized by Google

deat mihi illud quo ſubleuet & extricet. Ab vna parte incido in melancoliam, eo quòd ſentiam me torpidum, & aliquantum diſtractum; licet per Dei gratiam numquam deſinam facere conſueta exercitia. Sed poſtquam legi in P. Plato, Religionem eſſe plenam remiſſionem omnium peccatorum, in qua inuenitur magna coniunctio cum Deo, procul ab omni rerum ſæcularium intricatione, cogitaui poſteà, fore morienti magnam felicitatem. Ab altera autem parte animo ſum tam hilari, vt credi vix poſſit. Scribo omnia prout fiunt, & loquor tecum clarè, cui nihil volo celatum, ne dæmon habeat vnde proficiat, quando coram Patre ſpirituali aliquid tegeretur. Quod ſcribo, non poſſum tam bene calamo exprimere, quàm ore tenus, ſi adeſſet, facerem.

In alia epiſtola ſubiungit. *Dicit Platus: Quòd ſi ſæcularis fuerit bonus, quantò magis poterit eſſe, ſi exutus fuerit propriâ voluntate; ob quam non habet multum meriti, & difficulter poſſit bonus permanere: contrà Religioſi viuunt ſub obedientia. Eapropter adhuc conſtitutus in ſæculo, expeto eſſe ſub directione, ne errabundus vager in incertum. Attamen totum id quod facio, deriuatur à gratia Dei, & Beatiſſimæ Virginis, quibus pro luce, quâ me illuſtrant, reddo gratias. Prætereà, ſubinde quando cogitationibus meis fræna laxo, dico intra me: Volo mihi vim inferre, vt operer contra inclinationem naturæ: volo pati in hoc mundo, vt poſteà conſolationibus affluam in altero: quia vt P. V. meliùs me compertum habet, maledicta ſenſualitas*

Digitized by Google

litas ſemper trahit ad perditos mores & diſſolutos. Quandoque mihi tædium oboritur, & intus me arguit: Multum notitiæ hauſiſti in vita ſpirituali, atque ita debes plus boni facere quàm alij, quibus, cùm non ſint tam periti, ſufficit obſeruatio Decalogi, & viuunt alacriùs. Verùm Angelus Cuſtos pro me reſpondet: Iſta præcepta ſiue conſilia propoſuit Chriſtus omnibus hominibus; & ſi ſæculares ea non obſeruent, verſantur in ſtatu periculoſiori. Denique non poſſum explicare illud omne quod voluitur in capite. Vlterius mihi ſuggerit cacodæmon: Satis eſt ſæcularibus ad ſalutem, ſi in hora mortis confiteantur peccata. Tandem omnis vis, quam ille mihi infert, in hoc verſatur, quòd cùm habeam plus cognitionis de Deo, mihi hoc vertendum ſit ad maiorem obligationem; ſed ego ea de cauſa ſtudebo feruentiùs operari, & in Deo conſiſtere, nec pati alienationem & tædium. Volo diligere increatum bonum amore maiori, nec alias habere cogitationes quàm de Deo; quandoquidem per eius gratiam iam viderim cælum conſtitutus in terra.

Hæc ille. Interpretabatur, donum Dei eſſe eximium, vocatum eſſe ad Religionem, quia cognoſcebat illud proficiſci ex ſingulari eius beneuolentia; vti in alia epiſtola perhibet.

Nolo omittere quin dicam, quomodo verſans Sortini inter meos libros, animaduerterim, P. Platum de bono Religioſi ſtatus, inſcriptum eſſe nomine Patris mei; proinde credo illum ab eo lectum. Quomodo ergo non eſt factus Religioſus? Sanè inde conficio, vocationem

tionem meam prouenire à gratia Dei. Verumenimuerò miſerum me, ſi non reſpondeam ex æquo tanto fauori! Alius fortaſſe cum æquali lumine factururus eſſet magna; ego autem ſum nimis imperfectus. In iſtis ſuis feruoribus non manſit immunis ab aſſultibus, quibus communis inimicus contra eum inſurgebat, modò ſcrupulis, modò puſillanimitate deterrens à propoſito, perinde quaſi imbecillitati eius impar eſſet; quod ſuiſmet verbis in vna epiſtola ſic declarat: *Diabolus mihi immittit cogitationem: Quando abdicaueris te dominijs tuis atque ditionibus, & Religioni te totum addixeris, non debebis facere mutationem ordinariam, ſed ſcopum tibi proponere altiorem quàm vt poſſis pertingere. Ad quæ reſpondi: Quòd Deus iuuet, & Superiores prætereà ſuâ induſtriâ opitulentur & ſubleuent. Vlterius mihi moleſtus eſt dicendo, vnde ſciam Confeſſiones meas fuiſſe validas, & factas cum debito dolore, præparatione, & firmo emendationis propoſito; & vnde certus ſim, non commiſſos in gubernatione defectus, qui me obligent ad alicuius damni reſtitutionem. Item, ſunt tam multi qui ſunt probi, & ſanctè viuunt, & tamen ab omnibus tales non habentur: tu verò vix aliquod exile opus edis, & mox venaris laudem, & ſuperbis, quaſi montes tranſiluleris. Item quando incuriè aliquid ago, neque cum debita exactitudine me impendo, ille ad terrendum ſe ingerit, dicendo: Quid hoc, fili, tam citò præſumis, perinde ac ſi eſſes intimus Dei amicus? Ad quæ ego: Deus*

Digitized by Google

mihi fecit gratiam, quòd potuerim ſtatim confiteri mea peccata, à quibus in futurum pro ſua miſericordia mihi cauebo. Sumq́; deinceps circumſpectus, & non indiligens, vt priùs: vnde gratias refero eius bonitati. Vade ſatana, & te hinc proripe, qui ob vnum peccatum eris æternùm damnatus. In his & alijs prælijs victoria ſemper penes hunc pugilem ſtabat, qui oratione, piorum lectione librorum vtebatur pro armis, & ſæpè ſæpius cæleſtes conſolationes in præmium fortitudinis reportabat. *Legendo* (ſubnectit ipſe in eadem epiſtola) *P. Platum, inundatus ſum tali conſolatione, vt proruperim in hæc verba, & cum feruore dixerim: Sit laudatus & benedictus Deus in æternum, qui mihi huiuſmodi beneficium contulit. Iam perſpexi quanta gratia ſit deſerere mundum & concupiſcentias eius: quantò maior erit, quando intrauero in aliquam ſanctam communitatem, ſub ſpirituali directione miniſtrorum Dei; vbi non inuenitur duplicitas, nec habendi cupiditas ſedem fixit, & ſæculares tricæ & curæ eliminantur!*

Digitized by Google

CAPVT VI.

Varia opera pietatis, dum Princeps moratur in ſua ditione: & nouæ eius inſtantiæ vt cooptetur in Societatem.

PRinceps tam ardenter expetebat præſentiam ſui Confeſſarij, ad parturiendum opera pietatis, quæ in mente quaſi embrione concepta, in lucem proferre cupiebat, nec ſibi perſuadebat, per ſe ſolum poſſe ad perfectionem perduci; vt non deſtiterit inſtare apud P. Prouincialem, quò ſibi hoc auxilium concederetur. nec potuit negari. Impetrato ergo hoc fauore, vix aduenerat, cùm in eam formam reduxit ſuum Palatium, vt videretur clauſtrum Regularium. Obligabat familiam ad crebram Exomologeſim & Synaxim: ordinabat vt coram ſimul congregatis quotidie Litaniæ Sanctorum omnium recitarentur: librum pium curabat legi dum menſæ accumberent: ijs autem, quos cenſebat capaciores ad penetrandas res ſpiritum ſpectantes, ipſemet magno feruore ſuggerebat materiam meditationis, quam ſingulis diebus aſſueſcebant facere. Ad hæc ipſe clanculùm pueris tradebat rudimenta doctrinæ Chriſtianæ: lautas eleëmoſynas in pauperes erogabat, nuptui tradendo puellas non paucas, cum congrua dote: per præconem publicè proclamari iu-

bebat, vt ſi quiſquam haberet aliquid prætendere in Principem Caſſari, ſe ſiſteret, dandam omnem & rationabilem ſatisfactionem.

Pietas Principum eſt inſtar cordis, ex quo emanat vita ad omnia membra corporis; aut ſicut primum mobile, quod poſt ſe trahit omnes cælorum orbes. Peregrinus hic viuendi modus in aula, cauſabat magnam morum emendationem in ſubditis. Ad eam quoque non parum conferebant noua edicta publicata à Principe, quibus exilium è ſuis ditionibus indicebat perditæ vitæ hominibus: vetabat ludos infames; omnem denique materiam ſcandali tollendam curabat. Et ſuper hæc omnia, ad excitandam populi deuotionem, ædificauit ſacellum, & annuo cenſu ditauit, ad celebrandum quotannis ſolemniter feſtum S.P. Ignatii; deditque ipſe initium ſolemnitati, quæ durauit nouem ex ordine diebus, incredibili concurſu populi, ex adiacentibus terris eò confluentis. Sed & ad venerationem ſubditis inculcandam erga S. Franciscvm Xaverivm, voluit, Sortini noua platea appellaretur Xaueriana, & in illa erexit ædiculam eidem Sancto dedicatam. His ſui affectus argumentis prouocabat pietatem erga magnum illum Apoſtolum, qui nonnullis gratijs de cælo immiſſis eum animabat; quod mirè pium Principem recreabat. Deſiderauit deinde, vt duo Patres Societatis, euocati ex

Colle-

Collegio Syracuſano, vnà cum ſuo Confeſſario inſtituerent Sortini miſſionem; cuius fructus fuit tam copioſus, vt iudicarit, non debere vnicâ illâ ſolâ vice vocari operarios in culturam illarum animarum; ſed ſtatuit, vt ſingulis annis, eo tempore quo regiones albæ ſunt ad meſſem, duo Patres ſeduli & feruentes Apoſtoli incumberent fructui colligendo in iſto populo: & in iſtum finem aſſignauit ſcuta centum quinquaginta, pendenda annuè Collegio Pattenſi ad neceſſariam eorum ſuſtentationem.

Porrò æſtimatio ſtatus religioſi tam altè erat infixa animo Principis, vt ſoleret dicere, quòd in illo ſibi videretur cælum, & quòd omnes res humanas odio haberet & abominaretur; ſtimulus, qui eum impulit, vt feruidè ſupplicaret P. Franciſcum Piccolomini, Præpoſitum generalem Societatis, vt adſcriberet ſe in numerum ſuorum filiorum: qui cùm eſſet de deſiderio Principis, & demonſtrationibus pietatis extraordinariæ, in feſto S. Ignatij exhibitis (ab alijs tamen) probè edoctus, reſcripſit illi prout ſequitur.

EXCELLENTISSIME DOMINE:

PRiùs recepi veſtras, quas dare placuit XXV. *Auguſti, & ex ijs magna cum voluptate intellexi fauores, quibus Maieſtas Diuina cumulat animam Veſtræ Excellentiæ, vocando ad cæli magnitudinem & coro-*

coronam immarceſcibilem. Cùm autem modò videam comparatam ad executionem Diuinæ vocationis, haurio maiorem lætitiam, & non deſinam precari Altiſſimum, vt cæptum opus perficiat. Iſtud eſt negotium, quod debet diligenter expendi; quemadmodum ſcribo ad Patrem Prouincialem vt faciat. Si deinde operâ meâ ſit opus, eam promptiſſimè impendam obſequio Veſtræ Excellentiæ; nec omitto denique gratias ei agere de feſto celebrato cum tanta deuotione & frequentia in honorem S. Ignatij. Romæ 6. Octobris 1650.

Veſtræ Excellentiæ

humillimus & obligatiſſimus ſeruus

FRANCISCVS PICCOLOMINI.

CAPVT VII.

Reuerſus Panormum, manifeſtat ſuam vocationem amicis: à quibus ſub varijs prætextibus retardatur ab ingreſſu Societatis.

PEr has litteras repletus eſt magno ſolatio, & habuit ſæpenumerò voluntatem patefaciendi gaudium internum, referendo id aliis quod breuî mens cogitabat exequi: ſed veritus non minùs damnum propinquorum, quàm beneuolentiam ſuorum ſubditorum, vt ſapienter & cautè procederet in agendo, quantum potuit

ſecretò

ſecreto propoſitum ſuum inuoluit, ne ſuſcitaret oppoſitiones, quæ haud ſecùs ac tempeſtates eum prohiberent à ſubeundo portu, in quem collimabat; & ideò ſilentio intentiones ſuas preſſit. Eas ergo tegens, nullo dicto verbo quid moliretur, Sortino ſe ſubduxit, colore quæſito aliquorum negotiorum, ſtatus ſuos concernentium, quæ oporteret eum tractare Panormi in Aula Proregis; voluitque vt hoſpes diuertere ad tyrocinium Societatis Iesv, vt frueretur, quantum daretur, contubernio Nouitiorum & quiete religioſâ, & aſſueſceret modo viuendi, quem ſperabat intra paucos menſes ſe firmiter ſuſcepturum, cupidè præſtolans litteras P. Generalis, qui debebat eum Romam accerſere, cupiens in illa ipſa Domo dare principium vitæ religioſæ, in qua B. Aloyſius, ac alij iuuenes, angelicis virtutibus prædıti; prima fundamenta iecerant ſuæ ſanctitatis; ſperans, illos ipſos parietes, ſolum, cubicula, afflatura ſibi deuotionem, & futura alacri ſtimulo ad proficiendum in perfectione, exemplo eorum qui præceſſerant. Hæc inter venit tandem nuntium à P. Generali, quo monebatur: *Si rebus ſuis ſæcularibus ſe expedierit, & Regno poſſit excedere, veniret ad illum Nouitiatum; illic licentiam datam eſſe eum admittendi.* Fuit itaque neceſſarium, Panormi cogitationes ſuas palàm facere, vt componeret res pertinentes ad bonum ſuorum Dominiorum,

Digitized by Google

quæ debebat transſcribere in perſonam D. Ludouici Caetani, fratris natu minoris, qui in præſenti illa adminiſtrat cum multa laude integritatis, & Chriſtianæ probitatis.

Reſolutio Principis magno dolore affecit Marchioniſſam matrem, & multum diſplicuit toti cognationi; cui graue erat videre, quòd cum Principe eos deſereret ſpes erigendi familiam, quam credebat modo eius agendi amabili, & virtutibus, magnis incrementis augendam. Vnde in Principem ſuſcitata eſt tam atrox & ſæua tempeſtas, vt totus infernus videretur conſpiraſſe, quò cum omni violentia iuueniles animos expugnaret. Sed contrà quàm timebatur, nec ploratus charorum, nec vanitas alicuius obiecti illecebroſi, potuerunt vmquam in pectus Principis irrumpere, vel aliqua impreſſio amoris erga conſanguineos, vel conſideratio damni quo eos afficeret: hæc enim omnia pro nihilo ducebat. Adhibentur omnes machinæ ad eius animum labefactandum: ſed telas araneæ texuerunt. Dum enim viderunt aduerſarij, blanditijs ſe nihil efficere, ad conſilia violenta conuerſi ſunt, antequam herbam victori porrigerent. Recurrerunt ſiquidem ad ſupremum Regni Tribunal, & repræſentarunt D. Ioanni Auſtriaco, qui per id tempus vicariam Regis in Sicilia poteſtatem exercebat, cogitationes Principis eſſe fœtum malè formatum importuno tempore,

magis

Digitized by Google

magis prodeuntem ex triſtitia animi deiecti, quàm ex deuotione: quodque ob modicam experientiam circumueniri ſe permiſiſſet à Patribus Ieſuitis, qui illi inſufflaſſent vt habitum Societatis indueret. Debere occurri rumoribus, qui orituri erant ex abdicatione ſtatus, & murmurationibus inter amicos; tantoque id magis, quòd vix terminatæ eſſent grauiſſimæ lites circa ſucceſſionem, quæ pendebat à vita duorum adoleſcentum teneræ ætatis, & imbecillium. Ad extremum ſupplicabant, vt impediretur fuga è Regno, quam Princeps adornabat vt Deo vocanti obtemperaret. Tam validæ viſæ ſunt ſuæ Celſitudini hæ preces, vt miſerit ei mandatum, quo inſinuabat, *Quòd propter aliqua motiua magni momenti inductus fuiſſet, ad obicem ponendum digreſſioni eius è Sicilia, prohibens illi, ne ſine ſua licentia aliò ſe conferret.*

Præceptum hoc non ſecùs ac ſpiculum præacutum penetrauit cor animoſi iuuenis, & dolorem ſenſibilem incuſſit, quòd videret viam obſtructam deſiderato itineri: & quemadmodum primus erat impetus qui eum ſiſteret, erat ei plus ſenſibilis, eumque ad indignationem maiorem prouocabat. Non eſt verbis facile exprimere, quàm ægrè ferret hanc vim, quæ impediebat quò minùs ad deſideratam ſtationem perueniret, eo quòd non eſſet liber ab importunitate amicorum, qui ei inſuſurrabant ille-

illecebras mundanas commoditatum & voluptatum fluxarum caducarumque. Attamen virtus animæ infuſa, Diuinæ gratiæ adiutorio ſolidiſſimis contrà rationibus refutabat quidquid molirentur; adeò vt videretur pectus habere æneum & inſuperabile, ad reſiſtendum omnibus aſſultibus, quibus in eum irruebant quà externi quà domeſtici. Non latuit P. Prouincialem quis turbo in Principem incumberet; & ſuſpicatus, cometam eſſe vnicum, qui hanc tempeſtatem tam crudelem in eum concitaret, cupiditatem ditionum ei propriarum, quibus volebat caro & ſanguis vt ſe abdicaret antequam Ordinem ingrederetur, ei ſcripſit in hunc modum.

EXCELLENTISSIME DOMINE:

ECce nunc tempus, quo Deus Dominus noſter Veſtram Excellentiam poſuit in palæſtra & circo gladiatorio, vt videat alacriter prælíantem bella Domini contra dæmonem, & ſpiritualium noſtrorum bonorum inſidiatores: nempe inimici hominis, domeſtici eius; qui quò occultiùs & ſub larua amoris inſidiantur, tantò periculoſiores ſunt eorum impreſſiones. Sed mihi firmiter perſuadeo, quòd Deus benedictus, auctor ſui ſancti deſiderij, Veſtræ Excellentiæ daturus porrò ſit conſtantiam, & victrix euaſura ſit omnium præliorum. Quò acrior pugna, eò illuſtrior victoria. Macte animis, & ne cede. Deum habes ſpectatorem certaminis, & adiutorem. Poſtulatus ſum vt perſuaderem, intra-

intraret hunc Nouitiatum: verumtamen me excuſaui; nec putaui me hoc poſſe facere ſaluâ conſcientiâ, cùm gnarus eſſem ſanctorum ſuorum motiuorum, quæ eam trahunt Romam. Veſtra Excellentia confidat in Deo, & conſequetur id quod intendit. Reuereor humiliter, & precor à Domino impletionem ſuorum deſideriorum. 27. Nouembris 1650.

Veſtræ Excellentiæ

ſeruus humillimus

LVDOVICVS BOMPIANVS.

Non erat opus hiſce adhortationibus: quippe Princeps ſub protectione Diuina tantam animi conſtantiam hauſerat, vt non minore fortitudine cordis, quàm ſerenitate mentis ſuſtineret omnes contradictiones & pugnas, quæ in dies varijs modis ſe offerebant. Non enim aduerſarijs ſatis erat imploraſſe auxilium ſæcularis poteſtatis: recurrerunt etiam ad Sanctiſſimum Dominum Innocentium X. & poſtularunt vt iuberet P. Generali, excluderetur numero admittendorum, à ſua Beatitudine præfixo, Cæſar Caetanus, quòd dicerent, blanditijs deluſum eum à Patribus; quodque eò pertractus fuiſſet ſine maturo conſilio, & magis ex melancolico quodam atræ bilis humore, quàm igne cælitus hauſto. Nihil hæc omnia poterant contra intrepidum pectus: fixerat enim fundamenta ſuæ

ſuæ vocationis non in arena volubili, ſed ſupra petram ſolidiſſimam charitatis, in quam venti & procelloſæ tempeſtates nihil poſſent. Omnium igitur certaminum victor, & Diuinâ firmatus ope, ſemper in eo manſit conſtans, velle ſe mori filium Societatis IESV; nec poſſe eum retineri, quidquid omnes inſidioſi conatus aduerſum ſe molirentur, niſi ad modicum tempus, quò inflammato ſuo deſiderio faceret ſatis, quod non tam citò extingueretur: hoc vnum depoſcens; quòd ſi fortè moreretur inter illas moleſtias, ne permitterent Patres eum ſepeliri niſi in veſte Societatis, cuius candidatus & eſſet, & vſque ad extremum halitum permanere vellet.

CAPVT VIII.

Superatis aduerſis, iam liber omnibus obſtaculis, Princeps Panormo diſcedit Romam, vbi ingreditur Tyrocinium Societatis.

QVia denique patientia opera perducit ad perfectionem, & virtus apud ipſoſmet aduerſarios ſe reddit venerandam; cùm animaduerterent affines & propinqui, quòd in ſcopulum incurrerent, & fruſtrà oppugnarent conſtantiam mentis tam inuictæ, ceſſerunt verecundi, & ſuperatos ſe faſſi ſunt; vnanimiter admirantes, etiam externi, tantam cordis inuincibilitatem in iuuene, qui vt ſeruiat Deo,

Digitized by Google

Deo, non ſuccumberet in tam crudo certamine. Inter alios litteris ſuis eam deprædicauit Princeps Paterni, Dux de Montalto, D. Ludouicus Moncada, eius auunculus, modò Cardinalis S.R.E. cuius fortitudo & prudentia, comprobata in priori gubernatione politica & militari, Regi Catholico digna viſa eſt, quæ adoptaretur inter illos, qui ſuſtinent in ſacro Purpuratorum Collegio auctoritatem Eccleſiæ vniuerſalis. Tenor epiſtolæ eſt is qui ſequitur: *Percepi cum ſingulari diſplicentia, ex ijs quæ mihi refert Dominatio Veſtra in ſuis, quas ad me dedit vigeſima-quintâ elapſi menſis, perſecutiones quas paſſa eſt in vocatione Diuina adimplenda. Laudo cum attentione debita conſtantiam & animi fortitudinem Dominationis veſtræ in negotio quod ſpectat electionem ſecurioris vitæ, & liberioris à laqueis mundi, & aſylo Religionis. Cùm ſis vocatus à Deo, vt debeo ſupponere, determinatio eſt tam ſancta, vt poſsit inuidiam prouocare in omnibus qui militant ſub vexillo* IESV CHRISTI.

Similiter Prorex, victus perſeuerantiâ D. Cæſaris, arbitratus eſt non debere ſe vlteriorem vim inferre ſiſtendis eius præclaris conatibus, qui tot & tam varijs modis probati, ſibi perpetuò conſtabant: ac proinde iuſſit reuocari mandatum XV. Martij M. DC. LI. quod ediderat XXV. Octobris anni præcedentis, quo interdicebat egreſſum è Regno: & reſtituit Principem

libertati

Digitized by Google

libertati ſuæ, vt tam ſanctum & iuſtum propoſitum, quando luberet, exequeretur: quod eum quâ facile eſt cogitare lætitiâ perfudit. Exinde ſedatâ tempeſtate, in malaciam res verſa eſt, & ipſe ſe totum dedit exercitijs orationis, & obſeruationi regularum Societatis; perinde ac ſi iamnunc induiſſet eius habitum, conuerſans humiliter cum alijs tyronibus, & refrænans ſe in omnibus, quæ erant aut ſupererogationis aut neceſſitatis.

Erat complexionis valdè delicatæ, & ſentiebat multum aſperitatem frigoris: & quamuis eo tempore quo hoſpitabatur in Nouitiatu, eſſent menſes hiemis rigidiores, non aſſueſcebat vmquam accedere ad focum, vnicâ exceptâ vice, quòd eò à Superiore eſſet inuitatus. Moris ei erat aſſiduè orare. Materia colloquiorum tota erat de contemptu mundi, quia deditus erat cæleſtibus. Ardebat quantò citiùs Panormo ſe proripere, vt quàm mox laqueos ſæculi rumperet, & fugeret ex Ægypto in terram promiſſam Religionis.

Demum trigeſimoprimo Martij, valere iuſſis amicis, qui mirè dolebant de eius diſceſſu, & iactura quam ſuo iudicio faciebant, comitatus lacrymis ſuorum ſubditorum, qui amarè plangebant ſuum infortunium, quòd non mererentur regi à Principe prædito omni ornamento virtutum, conſcendit triremem Siculam, quâ

traijce-

traijceret Neapolim, relinquens in ciuitate Panormitana non minùs admiratione defixam Nobilitatem, quàm populum ædificatum ob virtutem; & ambos æquè commotos ad tam rarum exemplum mundi ludibrio habiti; inde cognoſcentes, quàm clara ſit lux, quam Deus infundit animæ, operante ſupremâ eius gratiâ, per quam reddit exploratum, totum id quod mundus porrigit, meram eſſe vmbram, & inane nihil.

Appulſus Neapolim D. Cæſar, acceptus eſt à Patribus cum ingenti lætitiæ ſignificatione. Nemo non de Domo & Collegio ſigna edebat teneritudinis animi & amoris, in argumentum perſpicuum, quo patefaciebant, quanto apud vnumquemque eſſet in pretio; nec non quem quæſtum faceret Societas in iuuene tot dotibus ornato. Nobilitas eum obſeruabat attentè, vt ſe ſaturaret videndo, & oſtendebat ſe non contentam, ſi ſæpè ſæpius eum cum admiratione contemplaretur; quia videbatur miraculum Diuinæ gratiæ in illo elucere. Intereà quo iſthic morabatur, accidit vt iret honoris gratiâ viſum D. Comitem d'Ognate, Proregem eius Regni, qui multis officijs eum beneuolentiæ & humanitatis complexus eſt: nec minùs ei placuere Principis mores, modeſtiâ & grauitate omnino commendabiles, quàm notitia tam ſancti deſiderij, quæ neſcio quos compunctionis affectus

ei infixit. Multum laudabat eius propoſitum, confitebaturque vni ex aſſeclis, aſpectum iſtius iuuenis, qui tam generosè mundum conculcabat, animum teneritudine affeciſſe: quin illi dixit, quòd delectus Societatis IESV, in quam non parum erat propenſus, dignus eſſet inuidiâ.

Neque tantummodò aulæ Magnatum, quæ raró conſuerunt mirari eiuſmodi ſpactacula Euangelicæ perfectionis, manebant ſtupefactæ; verùm etiam clauſtra Religioſorum, & publica hoſpitia, ad quæ cogebatur in itinere diuertere, quòd viderent vix eò delatum, longo tempore flexis genibus deuotè orantem, & conuerſantem ſermonibus tam benignis, & compoſitione vultus tam humili, vt videretur habere ſpeciem angeli.

Tandem vbi Romam peruenit, confeſtim expertus eſt paternæ beneuolentiæ effectus in P. Franciſco Piccolomini Generali, qui ſupra modum ſibi congratulatus eſt, quòd in ſua tempora incideret cooptatio in Societatem iuuenis, quem ſperabat renouaturum exempla B. Aloyſij, & aliorum angelicorum adoleſcentum, qui obſeruantiſſimi religioſæ diſciplinæ, fuerunt non ſolùm Romæ, ſed per vniuerſam diſperſi Societatem, idea ſanctimoniæ & probitatis.

Miſit Patrem, qui erat illi à ſecretis, ad portam Domus profeſſæ, vt eum venientem reciperet;

Digitized by Google

peret;& ipſe in faſtigio graduum præſtolabatur. Eò delato oſtendit amabilem vultum ; & amplexus amicabiliter,deduxit in illam partem habitationis , quæ erecta à Cardinali Farneſio pro hoſpitio virorum nobilium , qui eò ſecederent ad aliquod tempus extra ſtrepitum aulæ, vt rationes animæ ſuæ in ſilentio cum Deo componerent. Fuit ibi ab omnibus Patribus Societatis ſalutatus , qui ſolatio indicibili perfundebantur , dum audirent eum diſcurrentem de vanitate mundi, & rebus cæleſtibus:& quemlibet inceſſit opinio, quòd de nouo reaccenſurus eſſet illum feruorem, quem non ita pridem ſimile exemplum virtutis religioſæ ſuſcitaſſet in ſancti Andreæ tyrocinio. Nihil enim illi erat iucundius, quàm de Deo , de diuiniſque rebus & audire & colloqui ; cuius rei nulla vmquam eius animum ſubibat ſatietas.

Quamdiu in illa vrbe verſabatur inſtar hoſpitis, non erat ei voluptas in ſpectanda magnificentia palatiorum , & amœnitate hortorum, quas peregrini admirantur tamquam miracula artis ; & ſplendore vrbis, in qua non minùs Pietas quàm Maieſtas ſedem ſuam poſuerunt : ſed vnicè delectabatur in viſitandis Eccleſijs, & veneratione monumentorum , in quibus ſanctorum Martyrum corpora quieſcebant. Accidit vt duceretur ad vineam maximè ex illis celebrem , dixitque vni ex ſodalibus: Quantò gra-

Digitized by Google

tius mihi eſſet videre lypſana vnius Sancti, quàm terere tempus in ſpectanda tali curioſitate, quæ in ſuperficie aliquod habet illicium, in receſſu nihil.

Continuò inuitabatur, cum ſolemni apparatu in recipiendo, ad Domos Societatis, quæ Romæ ſatis numeroſæ ſunt; & inter alias ad Collegium Germanicum, cui tunc præerat P. Ioannes Paulus Oliua, impræſentiarum Societatis Generalis, cum ſingulari demonſtratione honoris. Hîc, vt videretur abdicationem mundi approbare, muſica exquiſitiſſimarum vocum fuit adornata, quæ cantando refricaret memoriam ſapientiæ quam cælitus hauſtam agnoſcebat; nimirum quàm ſtultum ſit mundum diligere, in quo nihil niſi vanitas vanitatum & omnia vanitas.

Adhæc Dux de Sermoneta, ſuus conſanguineus, vſus eſt cum illo multis officijs vrbanitatis, laudauitque ſemper eius prudentiam, quòd aſpernaretur fallacias mundi ſeducentis, & animauit ad proſequendum inuicto animo quod propoſuerat. Similiter S. D. N. Innocentius X. quem vt acceſſit Princeps ad oſculum ſacrorum pedum, & recipiendam, antequam ſtadium vitæ religioſæ ingrederetur, Apoſtolicam benedictionem, poſt longam confabulationem, quam cum illo habuit de vocatione, Pontifex illi & commendauit conſtantiam, & approbauit optionem Societatis, quam feciſſet hiſce verbis:

Opti-

Digitized by Google

Optima electio ad Religionem tam bonam pro complexione & imbecillitate virium tuarum. Superiores Societatis ſunt diſcreti, habebunt curam valetudinis veſtræ. Et verſus ad Confeſſarium eius, quem ſibi comitem aſſumpſerat Princeps iam inde ex Sicilia, inquiebat: *Pater bene ædificauit & direxit iſtam animam; & habet vnde ſibi congratulari, poſtquam talem fructum produxit in Eccleſia. Electio facta eſt optima ad talem Religionem. Spes eſt in Domino, quòd perficiet id quod inchoauit.*

Sic benignè admiſſi ad oſculum pedum, non ſolùm Princeps, ſed omnes familiares, quos ſecum adduxerat: poſteà ſuperaddidit: *Cras manè iſti pediſſequi valedicentes ſuo Domino lamentabuntur, & Domina mater ab ijs quæret vbi reliquerint ſuum filium.* Deinde conuertens ſe ad Principem, humaniter illi benedixit; & adiecit: *Precabimur Dominum, vt det tibi ſanctam perſeuerantiam, & videbimus te volenti animo denuò.*

E palatio Papali diſceſſit, comitatus à Duce de Sermoneta, verſus ſanctum Andream, vt ingrederetur Societatem; fuitque dies XX. Aprilis anni M.DC.LI. Quò cùm aduenit, ſecundùm conſuetudinem receptus eſt à P. Rectore Dominico Vanni, & admiſſus ad primam probationem, cum ſumma exultatione cordis ſui; ſed non ſine multo fletu ſuorum, in quibus varij motus, ob iacturam quam faciebant, ſuborti ſunt, & diuellebantur cum pluribus lachrymis

Digitized by Google

quàm verbis. Attamen in eo obſeruari non potuit, quòd planctibus commoueretur, aut plus in eorum ſeparatione contriſtaretur,

Quàm ſi dura ſilex, aut ſtet Marpeſia cautes:

tamquam is qui omnes ſuos affectus tranſtulerat, contemptâ terrâ, in cælum.

CONCLVSIO LIBRI PRIMI.

Fuit cui libuit ludere ſuper hoc eius è ſæculo diſceſſu ſequenti anagrammate & verſu ad amicos.

CAESAR CAIETANVS VOS DESERIT.

Anagramma.

RES VNA ES CARA TV DEO SOCIETAS.

Este procul, fugimus, vos ô mea turba ſodales;
Quos inter magno Stemmate maior eram.
Nunc iuuat in minima IESV *latuiſſe phalange:*
Aut hac ſi minor eſt, hanc date, veſter ero.
Iam CAIETANO *Princeps ſum Principe maior,*
CARA *mihi, ſocio quæ fuit* VNA *Deo.*

LIBER

Digitized by Google

LIBER SECVNDVS VITÆ FRATRIS CÆSARIS CAETANI, NOVITII SOCIETATIS IESV.

CAPVT I.

Prima probatio, & rara exempla quæ dedit religioſæ virtutis.

MANET ergo in Nouitiatu, qui illi videtur paradiſus, remotus ab omni eo quod pacem animi diſturbare poteſt, ex repræſentatione eorum obiectorum, quæ ideò odio habebat, quia mundo in amoribus eſſe ſciebat.

Religioſa virtus tantò viciniùs appropinquat ad perfectionem, quantò à principijs ſæcularium recedit longiùs. Opus eſt quantò citiùs exſpoliari veterem hominem, vt reddatur ſimilis nouo, *qui ſecundùm Deum creatus eſt*.

Quantumcumque frater Cæſar affectum

 exuiſſet

Digitized by Google

exuiſſet omnium quæ mundus æſtimat, amat, & amplectitur; nihilominùs indigebat ornamentis veſtium, famulatu ſeruientium, & alijs rebus ſtatui conſentaneis, æquè ac quiuis alius paris cum illo conditionis haberet in vſu. Non poterat tamen exteriùs declarare, quantum ab omni eo abhorreret, quod cum veſte & inſignibus Iesv Christi non conueniret. Eapropter voluiſſet primo veſpere, quo admiſſus fuerat ad probationem, executioni mandare ſua deſideria. Introductus ſiquidem in cubiculum, in quod ſolebant Prælati ſe recipere, quando in illa Domo exercitijs ſpiritualibus vacabant, inuenit lectulum duabus culcitris inſtratum, & doluit ſe ſingulariter coli. Itaque precibus inſtitit, etiamſi eatenus non fuerit exauditus, vt vna tolleretur, eò quòd arbitraretur, duas ſapere nimiam commoditatem, nec conuenire inſtituto paupertatis quam profitebatur. Ex qua cauſa etiam recuſabat opem alicuius fratris, qui erat ei deſignatus vt in veſtiendo & exuendo eum iuuaret; volens ſibiipſi in omni vſu rerum neceſſariarum ſine alterius adminiculo prouidere.

Videns alium Nouitium, qui pari modo ſecum verſabatur in prima probatione, veſtitum in exterioribus panno, dixit ad fratrem qui eius curam gerebat: Deus tibi ignoſcat: commiſiſti grauem defectum, quia dediſti mihi veſtem ſericam, & alteri laneam. Iſte eſt inſignis

error;

Digitized by Google

error; poteris tamen illum corrigere hoc modo: in die quâ induam habitum Societatis, da mihi veſtem tritam & laceram, & illi nouam & ſplendidam.

Tractatio, quâ Superiores erga illum vtebantur, quia nondum cœperat viuere in communitate, erat paulò largior, præcipientes vt menſa illi pluribus ferculis inſtrueretur: verùm ipſe oſtendebat, illam ſingularitatem tantoperè ſibi diſplicere, vt hora illi videretur mille anni, quâ ſuſpendebatur à communi victu: fuiſſet enim illi deliciosum adhuc in illa prima probatione, ſi Superioribus viſum fuiſſet, non eximium haberi, ſed in omnibus communitati conformari. Cùm parcimoniam in edulijs amaret, extremè deſiderabat non ſolùm æqualiter, ſed peiùs quouis alio tractari. Paucis diebus dein elapſis orſus eſt probationem Nouitij per exercitia ſancti Patris Ignatij; ideò tranſlatus eſt in aliud cubiculum ſobriè inſtructum, ad modum pauperum, ſecundùm conſuetudinem Societatis. Illud ei videbatur palatium ſplendidâ ſupellectile adornatum; nimirum ſola paupertas Chriſti Iesv illi apparebat amabilis & pretioſa, quam iudicabat maiori æſtimatione dignam, quàm omnes mundi diuitias & gazas.

Parietes aulæis deſtituti, ſedilia è ligno, lectulus malè accommodatus, erant illi deliciæ, quas præferebat ſplendidiſſimis mundi ornamentis:

 mentis:

Digitized by Google

mentis: quia quidquid non erat Chriſtus, pro nihilo reputabat. Cupiebat prorſus cum veſtibus confeſtim exuere memoriam ſui, qualis fuerat in ſæculo; non poterat tamen induere habitum Societatis, quamdiu erat in probatione exercitiorum: attamen quia induſium ſibi videbatur ſuum eſſe nimis molle & delicatum, petijt vnum ex craſſiori lino, quali vtebantur Nouitij; credens quòd ſic ex parte compenſaretur appetitus ſe veſtiendi inſignibus ſui Domini. Cumque apportaretur, illud ardenter oſculatus eſt, & ſenſit pectori irrepere influxum magni gaudij, & diffundi nouum affectum per cor ſuum erga paupertatem, qui linguæ organum mouit, vt prorumperet in encomia vitæ religioſæ; atque adeò dixit: Nec vanitas Purpuræ, nec dignitas Papalium veſtimentorum mihi plus arridet, quàm rudis illa tela, quæ multum antecellit byſſum diuitis Epulonis. Petijt etiam tunicam laneam, quâ humeris iniectâ, videbatur ſibi conſtitutus in habitu Religioſi, & cum ſumma complacentia circumſpiciebat ſe, quaſi circumdatus eſſet regio paludamento.

Sermones eius perpetuò eò ſpectabant, vt inculcaret quàm eſſet bonum & laudabile viuere religioſè. Maximi faciebat qualemcumque functionem, quantumuis minimam & viliſſimam Nouitij; quoniam cenſebat quòd in domo

Dei

:i nullum officium deberet videri vitupera-
e. Vnde factum, quòd rogauerit fratrem,
em tempore primæ probationis penê ſemper
nes ſe habebat, vt ſe impenderet in abiectiſſi-
s & ſordidiſſimis domus miniſterijs, v. g. la-
re ollas culinæ, & ſcopis cubicula euerrere.
ultabat gaudio, totus amore diuino abſor-
ıs, tum cùm cerneret in fronte cubiculi ſui
ıulam, in qua picta erat beatiſſima Virgo
ARIA, S. IOSEPHVS eius ſponſus, cum puerulo
ſV, qui humiliter ſe exercebat in verrenda
icina ſui putatitij patris. Denique in tanto
:tio habebat reculas & ſupellectilem religio-
domus, vt diceret: Si quiſpiam Rex mundi
beret meum lectulum, tum enimuerò eſſet
·è Rex.

Non multum abit ab hoc iudicio id quod
pondit cuidam fratri, qui ab eo percuncta-
fuerat, quomodo illi placerent ſtragulæ ve-
; in quibus dormiebat: Magis, inquit, quàm
Tinæ, quibus ſolebam vti; & gaudium meum,
od ex vilioribus percipio, eſt tam exuberans,
non ſuppetant verba quibus hoc exprimam.
ıando ob excеſſum caloris in æſtate volebant
tollere nouam culcitram è lecto, & eius lo-
ſupponere aliam magis vſitatam, eoque mi-
s grauem, ne ſub onere nimiùm æſtuaret;
rificè ſibi congratulabatur, & geſtiebat vide-
›bſoletam, & dicebat, ſibi eam magis eſſe cha-
ram,

Digitized by Google

ram, quàm ſi eſſet adamantibus opere phrygio intertexta; voluitque deinceps illo lectulum ſuum inſternere.

Semel viſus eſt totus cogitabundus, & vultu ſubtriſti; adeò vt id animaduertens frater qui illi aderat, timuerit ne quoddam tœdium animum eius occupaſſet. Proinde quæſiuit, vnde inſolita illa perturbatio irrepſiſſet. Ad quod ille: Venit ſartor vt ſumeret menſuram corporis, ad nouam veſtem conficiendam, quam portarem ego: quod dum conſiderarem, ſubijt animum grauis cogitatio, quòd me magis deceret veſtimentum lacerum quàm nouum. An deſunt fortaſſe in domo veſtes geſtatæ ab alijs Nouitijs, qui mihi æquales ſunt in ſtatura? & vt non eſſent ſatis longæ, quid inde incommodi? non debeo ire ad nuptias, vel encænia: conabor inducere P. Rectorem, quà precibus, quà rationibus, vt permittat me veſtiri aliâ tunicâ, ſi non lacerâ, ſaltem paupere, ne videar præ alijs meliùs haberi & coli. Quin cogitaui illicò mecum, illi dicere: Quòd ſi peterem vſum cilicij, non vellet illud concedere fortaſſe, & pro cauſa adferret periculum nocendi valetudini: ſed veſtis obſoleta arceret à me æſtum, & moleſtias caloris, ab ardoribus ſolis accenſi. Si vellet tamen, vt ego ad me mortificandum geſtarem veſtem quam deſignat, reſponderem: Nimis leuem eſſe pœnitentiam indui veſte honoratâ,

&

maiorem eſſe corporis macerationem ieiu-
ıre in pane & aqua. Quomodo ergo compre-
:ndere potero, quod præcipit inſtitutum, ſi de-
:am deſiderare quod mundus amat & ample-
ıtur, & non ambire quod mundus abhorret?
tqui in mundo diligenter meliora concupi-
untur: oportet ergo me, vt contrariam viam
ċter, indui peioribus, & maximè perforatis
ınnis, qui quando fuerint lacinijs & cento-
bus pleni, obtinuero faciliùs finem cur fue-
nt conſuti; id eſt, ad arcendum frigus, & ad
ɔrpus decenter cooperiendum. Ita ille, adhuc
:ſtitus ad modum Principis, celſo animo ſe-
abatur religioſam paupertatem, & in tanto
:etio habebat, vt pluris longè faceret ſtragu-
m quàm purpuram. Et hic quidem amor
at, quo ferebatur erga eam ab ipſis initijs: ſed
:oceſſu temporis is ea incrementa ſumpſit, vt
ıando induebatur veſtibus vix hærentibus;
peſſumdatis, ijs ſe glorioſiùs efferebat, quàm
ıs quas ſecum detulerat è ſæculo, ſplendidè
lgurantes. Si aliqua res ad vſum corporis illi
promptu eſſet, deſiderabat commutare cum
tera eiuſdem formæ, ſed quæ in valore infe-
ɔr eſſet: exempli gratia, Officium D. Vir-
nis, quod ſecum attulerat argento veſti-
m, in aliud ſimplicius & vetuſtius muta-
t: ſicut & armamentariolum minorum vten-
ium, quod ad vſum ſecum portabat, in vicem
cuius

cuius par forcipum ferrugine ſordentium recepit, quæ ad texendas diſciplinas comparantur.

Gaudebat tolli à pariete cubiculi picturam, quæ videbatur ibi appenſa ad ornatum; & iuxta morem Nouitiorum rogabat imagine papyraceâ inſtrui ſuum oratorium. Non volebat acceptare capſulam ex cupro, in qua reliquiæ Sanctorum Societatis includebantur, quòd putaret rem eſſe pretioſiorem quàm vt pauperem deceret: verùm cùm diceretur illi, quòd loco medallij illi ſeruire deberet ad Roſarium, tandem admiſit.

Erant in cubiculo, in quo faciebat exercitia, aliquæ ſedes coriaciæ, & vna è ligno: hac ſolâ ſemper vtebatur, declarans vtiliorem. Similiter ſe geſſit videns plures calamos in menſa ſibi præparatos ad ſcribendum, ex quibus vnum ſolum delegit deterrimum; alios omnimodè voluit tolli. Vt puritas paupertatis immaculata ſeruaretur, abdicabat à ſe totum id quo præcisè non indigebat. Tale dedit principium ad perfectionem vitæ religioſæ, dum adhuc habitu ſæculari veſtiretur, profitens exactam paupertatem, & per præuentionem componens ſe, vt quando penitus mundum exuiſſet, plenè perduceret ad effectum deſiderium ſuum, quo ardebat reddendi ſe planè ſimilem Domino ſuo IESV CHRISTO, quem meminerat dixiſſe: *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, & vos faciatis.*

CAPVT

CAPVT II.

Induit habitum Societatis: & eius primi feruores.

VIdebatur fratri Cæſari mora nimis prolixa, præ vehementia deſiderij vt dies adueret, in quo ſua veſtimenta commutanda eſſent im habitu religioſo. Ea de cauſa decimaſeptia Maij, vigilia Aſcenſionis Domini, fuit illi ies auſpicatus, & fortunatus, & inexplicabilis ıudij. Deferebantur ad illum veſtes religioſæ, ıas ſequenti manè vt Nouitius erat induturus. 'ontemplatus eas quantum exultauit, & geijt præ lætitia! credebat ſe beatiorem quouis ɔmine qui viueret. Enimuerò videbatur illi m tandem quæſtum feciſſe ſe theſauri, ad uem tanto tempore anhelauerat, & prætereà ıauitate ſe perfundi, qualem numquam experıs fuerat. Et quaſi haberet ante oculos obieum ſuæ felicitatis, ad quam tantoperè ſuſpiraerat, non erat illi ſatis vnâ vice adſpicere; ſed luries voluebat, & cum amore feruido, ocuſque plenis lacrymarum iterum iterumque ɛrnebat. Frater qui eas brachijs geſtabat, derædicabat multis ſortem illorum, quibus ea ſet felicitas, vt in die tam glorioſo poſſent ɔmparere ornati veſte & inſignibus Chriſti: & uia aliud non requirebatur, quàm vt opere ɔmpleretur deſiderium, nox illi nimis longa vide-

videbatur, quæ eum ſuſpendebat ab executione.

Aurorâ albeſcente, frater qui illi ſeruiebat ad excitandum, more conſueto dicebat, *Deo gratias*; & ille plenus iubilo, eleuatis in cælum oculis, & corde ad Deum, *Deo gratias* reſpondit *Alleluia alleluia.* Venítne ergo hora? venítne? da mihi frater mox pallium meum, & illo feſtinanter inuolutus proripuit ſe è ſtrato, & geniculatus ſuſcepit in brachijs veſtes quibus debebat veſtiri: S. Pater Ignati, inquit, S. Franciſce Xaueri, B. Borgia, B. Aloyſi Gonzaga, B. Staniſlae, & vos omnes Sancti, accipite, offerte beatiſſimæ Virgini Deiparæ iſtos pannos; & tu beatiſſima Mater dignare iſtis facere oblationem ſanctiſſimæ Trinitati: & tu mi Deus & Domine, largire mihi perſeuerantiam in illa Societate, & viuere perpetuò ſeruum veſtræ gloriæ.

Ita ille multoties oſculans quamlibet iſtorum pannorum, & plenus iubilo, celerrimè ſe veſtiuit, habens illud inſigne paupertatis Chriſti in tanto pretio & veneratione, vt diceret: Iſta lana pluris valet integro Regno, eoque opulento; & iſtud pileolum maioris facio, quàm coronam regiam qualemcumque.

Imò tantus affectus erga habitum religioſum eum agitauit, vt recognoſcens pro ſingulari beneficio eius ſuſceptionem, proſtratus in genua, iterum iterumque & pluries humiliter baſium fixerit

Digitized by Google

xerit terræ, quaſi extra ſe poſitus præ gaudio,
uòd videret ſe inuolutum tunicâ quâ veſtieba-
ur: & dicebat: Verúmne, an ſomnio? Sum ego
Nouitius? Sum ego receptus in Societatem
ESV? Sæculares veſtium phaleræ, quæ priùs
um texerant, poterant ſufficere pro argumen-
o, vt recordaretur earum conditionem, &
iſcrimen. Verumenimuerò deponendo omni-
o, & ablegando omnem erga eas propenſio-
em, obliuioni tradidit omnia commoda, &
mnes alias res, quarum fuerat dominus, dum
geret vitam ſæcularem: etenim ſolitus erat di-
ere, Videri ſibi ſemper ſe fuiſſe religioſum,
emper pauperem, quaſi numquam extitiſſet in
nundo. Et clarè patebat id eſſe verum quod
icebat: quia euenit iam tum, vt prorſus tranſ-
nutaretur in alium hominem, omninò plenum
Deo, nec habere præterquam cæli aliud deſi-
erium. In ſæculo alacriter ſe oppoſuerat cer-
is Marchioniſſæ matris conceptibus, quæ diſ-
entiebat ab illo in negotio vnde poterat eui-
lentiſſimum damnum emergere, & volebat
ro ſuo arbitratu de eo ſtatuere: ſed quia Prin-
eps conſtanter aduerſabatur, abſtinuerat. Cer-
ens poſteà ſe ſibi relictam propter ingreſſum
ius in Societatem, continuò opus tantiſper im-
editum datâ operâ executa eſt. Quod ægrè
ulit Princeps Ludouicus; nec potuit ob im-
rudentiam matris non eſſe turbatus: veritusque

ne ſimilis perturbatio animum fratris Cæſaris inuaſiſſet, expediuit ſuper eo litteras ad Ducem de Sermoneta; qui contulit ſe ad Nouitiatum, fratrem Cæſarem conuenturus: at quia Pater Rector, & Magiſter Nouitiorum, erant neſcio quâ re detenti, vt nequirent à principio ſe ſiſtere præſentes, frater Cæſar vtebatur tali circumſpectione & parcimoniâ verborum, agens cum Duce, vt ſilentio magis loqueretur quàm verbis. Videns tandem Dux P. Rectorem accedentem, ſubridens: Accelera, mi Pater, inquiebat, quoniam frater Cæſar non vult loqui, niſi te conſcio & præſente; non minùs commendans modum eius conuerſandi, quàm ædificatus de tam exacta obſeruantia. Exponit factum, & rumores ſubſecutos. Conſilium ceptum, vt mitteretur in Siciliam qui deferret litteras ad Principem ſcriptas: at dum hæc ageret, laborabat varijs modis, ne nimium afficeret animum Cæſaris, quem ſupponebat triſtitiâ certò feriendum. Verùm ſicut non fuit interruptus ab illo ſermo Ducis, ita ſine vllo ſigno ſenſus de caſu, pro reſponſo tulit humilem gratiarum actionem, cum argumento animi ab omni paſſione liberi; & verbis beneuolis dixit: Illam eſſe felicitatem eius qui egreditur mundo vt ſeruiat Deo in Religione, quòd non ampliùs ſentiat infortunia ſua, & ſiniſtros euentus ſuorum; confeſſuſque eſt cum omni ſinceritate, ſe ea audi-

uiſſe

iiſſe ſine vlla perturbatione mœſtitiæ, nec ma-
;is commotum, quàm ſi nullatenus ad ſe perti-
ıerent. Sumpſit in ſe ſcribere litteras, & volebat
'r Confeſſarius ſuus componeret ſibi reſpon-
ùm: ſed præcepit P. Rector vt ipſemet ſtatim
'eſcriberet; & promptè obſecutus eſt, ſcripſit-
jue ad Principem epiſtolam plenam præclaris
locumentis, oſtenditque, ſucceſſum inopina-
:um ſibi non accidiſſe moleſtum, tamquam
ıomini viuenti extra mundum.

In omni alia occaſione, quæ poterat ei me-
noriam renouare qualis fuiſſet in ſæculo, eo
nodo ſe gerebat, vt videretur eorum prorſus
ɔblitus: imò putabat ſe offendi, quando illi
licebatur aliquid, quod redundabat in eius
:ommendationem. Non ſolùm numquam men-
ionem faciebat de ſuo Principatu, vel conſan-
;uinitate, quæ ei erat cum quibuſdam Cardi-
ıalibus; verùm etiam quando percipiebat, alios
e coram de ijs inferre ſermonem, perinde ac
ecitarentur ſibi pudenda, modeſtè erubeſce-
ɔat, demonſtrabatque, ſibi vnicum ad tranquil-
itatem propoſitum ſcopum, viuere in iſto hu-
nili ſtatu, & omnem ſuum affectum applicare
d imitationem Redemptoris. Cùm eſſet vltra
nodum addictus ad viliſſima domus exercitia,
enſebat illa perinde ac nobiliſſimas occupatio-
es. Præueniebat Superiorem iteratis ſupplica-
ionibus, quibus ſibi imponi poſtulabat non

minùs magis abiecta quàm moleſta: & deprehendens quòd ſuæ preces non exaudirentur ob imbecillitatem virium; attamen omni ſtudio ſe applicabat, vt adduceret rationes, quibus id quod deſiderabat aſſequeretur; & quando, ne melancolia ſubreperet, concedebatur quidpiam eorum quæ petierat, oſtendebat ſe feliciſſimum, & toto niſu operi incumbebat. Semper gaudebat videre ſe ita humiliari æquè in exercitijs ſordidis atque in veſtibus, eligens ſibi maximè laceras & ſquallidas ac contemptibiles domûs, peritus ſuauiter, hoc modo conciliare ſibi deſpectum, & deliciari in pulchritudine paupertatis: adeò vt ſi quis vellet eum recreare, ſufficeret illi offerre veſtem attritam & malè conſutam, exercitium vile, cubiculum maximè incommodum, & omnibus rebus deſtitutum.

Semel reuerſus ab ambulatione, totus ſudore madens, rogatus fuit induſium mutaret. Reſpondit, nihil illo opus ſe habere. Sed reflectens frater, qui curam Nouitiorum habebat, non minùs ad neceſſitatem, quàm ad appetitum fratris Cæſaris in vſu rerum magis paupertatem ſapientium, cautè dixit, ſe habere vnum quod ſciret illi placiturum, plenum fiſſuris, & in pluribus locis reſarcitum. Repoſuit quàm mox; Erit illud ſatis bonum: & continuò induit cum ſumma ſua voluptate & guſtu, dicens: Æquè illud

tegit

git nuditatem, quàm quoduis aliud. Solebat
cere: Omnia vetera mihi conueniunt, ſi ex-
pias diſciplinam, quam volebat eſſe nouam,
pote magis aptam ad percutiendum, & dolo-
; ſenſum prouocandum: reiecit tamen vnam,
ıæ dabatur illi contexta ex funiculis variè
›loratis, dicens: Date mihi aliam ſinplicio-
m, quæ non habeat oſtentationem. Denique
nne ſuum ſtudium eò conferebat, vt om-
bus alijs ſimilem ſe redderet in victu, veſti-
ı & habitatione; ſed præ omnibus, vt ſenti-
tur eſſe pauperrimus, nihil moleſtius ferens
ıgularitate, quæ illi offerebatur in tractatione.
Prouidentia Superiorum, intuitu debilitatis
complexionis infirmioris, curauit, vt illi præ
ıjs daretur aliquid huiuſcemodi conſolationis
victu. Verùm oportuit ſubinde, ne contriſta-
nt, permittere illi tantumdem ex ijs, in quæ
m ardenter ferebatur, prout antè commemo-
uimus: & tum ſubſiliebat illi cor præ gaudio.
:enim hoc ſibi præfixerat, non poſſe aſſequi
rfectionem religioſam eum, qui non capeſſe-
t eam viuendi rationem, vt abſtineret aliquo-
:s ab vſu rerum neceſſariarum, & prorſus ſibi
terdiceret ab omni ſuperfluitate.

CAPVT III.

Compoſitio vultus eius, obedientia, & aliæ virtutes admiratione dignæ in fratre Cæſare.

NOn eſt mirandum, quòd animus ad eum modum alienus ab omni terrenarum rerum affectu, & addictus mortificationi, voluntatem ſuam omnem perfectè Diuinæ deuouerit in holocauſtum, ſe totum tranſcribens arbitrio Superiorum, quibus aperiebat omnes internas cogitationes; volebatque in omni actione, etiam minima, ab illis dirigi, ne vnum quidem motum in fundo animi ijs celans, quem non reuelabat, quò ſe componeret omnimodè ad eorum præſcriptionem.

Etiam infirmus, dum à Superiore viſitaretur, voluit de tempore in tempus, de hora in horam illi exactam reddere rationem ſuæ conſcientiæ; & quando deinde, quòd recidiuam paſſus eſſet, miſſus eſt Tuſculum, petijt plenam inſtructionem, quam deberet obſeruare pro diſtributione temporis in exercitijs deuotionis, & quomodo deberet ſe gerere in omni motu interno, & quam regulam obſeruaret in victu & conuerſatione: neque tranſgreſſus eſt hilum eorum quæ pro directione accepit.

Vix ingreſſus, ſtatim quæſiuit quo modo deberet habere compoſitas manus, oculos, & vultum;

Digitized by Google

ım ; quando poſſet confabulari , vel an opor-
ret ſeruare ſilentium : & executus eſt tam exa-
è quidquid vel in regulis eſſet præſcriptum,
:l per ordinationes iniunctum, vt communis
ſet omnium opinio , fuiſſe diligentiſſimum in
ɔſeruando omni eo quod à perfectioribus Re-
giosis ſolet expectari. Non exigua probatio
mi poteſt minutiarum in exequendis ordina-
ɔnibus Superiorum ex teſtimonio Nouitio-
m eius conſodalium ; qui quòd ſint minùs
:riti rerum ſpiritualium, facilè aliorum actio-
:s admirantur , & ex omni leui ſuſpicione fa-
icant culpam. Verumenimuerò multoties, vt
let fieri , interrogati in recreatione vt manife-
ırent inobſeruantias , quas obſeruauerant in
ıtre Cæſare, nullus eorum vmquam inuentus
it, qui quidquam defectus aut vitij in eo taxa-
t , multas potiùs laudes proferret in commen-
.tionem exemplaris & irreprehenſibilis con-
rſationis. Nec ſine cauſa: quippe non videba-
r obedientia ſimilis illi, quâ excellebat prom-
itudo fratris Cæſaris : obſequebatur in pun-
ɔ, quemadmodum S. P. N. IGNATIVS requirit
Regulis , qui ad implendum mandatum Su-
rioris vult litteram relinqui imperfectam , &
cdum abſolutam. Contigit, ne diutiùs fati-
ret caput iam debilitatum , quòd fuerit illi in-
:dicta longa lectio librorum ſpiritualium , &
:minus ſtatutus eſt quadrantis horæ tantùm,

 quod

Digitized by Google

quod non excederet. Quid ille? ne poſitos ab obedientia limites prætergrederetur, ſolebat ad præludium aperire librum; tum comparabat ſe ad ſedendum, & expectabat pulſum campanæ, vt initium daret lectioni. Poſteà percipiens ſignum quod indicabat finem, cum ſollicitudine ſiſtebat, non dico ne periodum abſolueret, ſed vt ſyllabam interrumperet. Illud momentum, quod ſtatuebat in adimplendo ſemper & vbique diuinum velle, & meritum, quod credebat ex eo debere conſequi, temperabat exceſſum deſiderij, qui eum impellebat ad aſſumendas extraordinarias pœnitentias, & afflictiones corporis, quæ ob teneritudinem ſuæ complexionis à Superioribus ei vetabantur. Multis eos ſollicitabat vt ſineretur aſperis ſe flagellis cædere, & caſtigationes corporis aſſumere maiores quàm vires ferrent: ſed Pater Rector non permittebat ſe flecti vt daret libertatem ſe verberandi, niſi leuiter & paucis ictibus. Ille autem videns ſe prohiberi, nec poſſe deſiderio ſuo facere ſatis, abibat equidem hilari fronte: etenim ſibi perſuadebat, non reportare ſe minus meriti, quàm ſi ſe aſperè & crudeliter pulſaſſet.

Illa cupiditas ad ſe affligendum, oriebatur ex interna dulcedine ſpiritus, quæ eum replebat cæleſti conſolatione; adeò vt prorumperet in faciem, quam ſemper lætam præferebat, non ſolùm in corporis compoſitione, ſed etiam in

ver-

Digitized by Google

verbis, quæ perpetuò erant de Deo. Non videbatur de alijs rebus poſſe loqui, quàm de rebus cæleſtibus, in omni loco & occaſione. Nulli faceſſebat moleſtiam; quia ſermones eius conditi erant neſcio quâ inexplicabili ſuauitate ſpititus. Diſcurſus de cælo quaſi ſemper erant illi in ore: & ſæpenumerò ita inflammabatur in vultu, vt videretur ardentiſſimè ad illud anhelare. Nec ſinebat ſibi perſuaderi, eſſe melius diu viuere ad lucrandas animas; ſed moris habebat reſpondere: fuiſſe etiam Sanctorum plurium deſiderium moriendi citò, vt fruerentur Deo.

Multi Patres eum accedebant vt audirent diſcurrentem; & diſcedebant non minùs ædificati quàm compuncti, intelligentes quæ principia hauſiſſet de vanitate mundi, & æſtimatione ſtatus religioſi: quàm iudicaret felices illos, quos Deus vocaſſet ad geſtanda in ſua domo inſignia paupertatis. Solemne illi erat deplorare miſeram ſortem eorum, qui poſtquam miſiſſent manum ad aratrum, reſpexerant retrò.

De vno tali, qui iuuenis ex nimio affectu erga parentes ſeductus, & mundi promiſſis intoxicatus, exuerat habitum Societatis, audiens frater Cæſar fieri mentionem, & multum dolens de infortunio ipſius, dixit: Noui illum dominum in ſæculo, & multum deprædicabat Societatem: ſed excuſſit capiſtrum; licet viuat mul-

tùm addictus Religioni, & videatur ab illa digreſſus ex cauſis, quæ eum debebant potiùs impellere ad proſequendum quod cœperat; nihilominus his non obſtantibus reſiſtere Deo vt placeas homini, vertetur illi in confuſionem & opprobrium, in illa hora quando euaneſcent præſentia, & remanebit ſententia decretoria ad gaudendum, aut ardendum in æternum.

Ornamentis aliarum virtutum ita communiter inſtructus habebatur, vt cenſeretur viuum exemplar religioſæ perfectionis. Satis erat oculos eius intueri, vt cor commoueretur, & iudicaretur in omnibus B. Aloyſio eſſe æqualis.

Frater, qui ſedebat illi aduerſus in menſa, videns angelicam compoſitionem vultus eius, & ſerenitatem cordis, quæ foris ſe prodebat, ſenſit ſe ita commoueri, vt oblitus comedere, toto tempore ſolâ illâ contemplatione dulciter ſe paſceret. Ipſimet ſæculares, videntes eum ſubinde tranſeuntem per plateas & compita ciuitatis, cum æquali modeſtia & deuotione, captos illâ compoſitione externâ ſe fatebantur: & quâdàm vice, vt meliùs ſuæ cupiditati in eo ſpectando obſequerentur, contulerunt ſe ad templum ſancti Vitalis, vbi ſolent Nouitij pueris tradere doctrinam Chriſtianam; & in admirationem abrepti, dixerunt: Iſte eſt prodigium adoleſcentis: neſcio quid B. Aloyſius ampliùs facere potuerit. Nec abibant longè à vero, quia

Digitized by Google

ipſe propoſuerat ſibi vitam iſtius angeli terreſtris in prototypum ad æmulandum, quemadmodum in relatione virtutum plenè teſtatur Pater, qui illi fuit magiſter Nouitiorum, & ego ex parte illud deſcribo.

Sumpſerat ſibi pro idea ad imitandum B. Aloyſium Gonzagam. Callebat apprimè exempla vitæ eius; & quantum poterat, & illi concedebatur, ſectabatur, & alijs Connouitijs proponebat ad imitandum. In ſumma, frater Cæſar erat ſpeculum in illo Nouitiatu, ſemper hilaris, ſed ſerius & maturus in omnibus ſuis actionibus. In interioribus ad hæc inuariabilis; totus ſecretus à mundo, & ab omni eo quod in mundo æſtimatur, & in pretio habetur; numquam proferens verbum, quod minimam ſpeciem ingereret ſuæ nobilitatis, & ſtatus in ſæculo. Omnibus ſuis deſiderijs verſabatur in cælo, & ſtatuebat ſibi præſentes Angelos & Sanctos, qui fruuntur beatitudine, cum ea ſecuritatis certitudine, tamquam ſi illam gloriæ ſementem haberet, vt vulgò dicitur, in pugno, cum conſcientia tam tenera & delicata, vt non reperiret de quo ſe accuſaret. Ita ſe gerebat obſeruantem, vt reliqui Nouitij non inuenirent in eo quod carperent. Omnibus erat ſingulariter charus, & ſine exceptione erga omnes affabilis & charitatiuus, perinde ac ſi vnumquemque habuiſſet pro fratre vterino. Obedientiſſimus in ſupremo gradu, qui extendebat ſe ad ſubiectionem iudicij, cum deſiderio ſemper maioris perfectionis, etiam inter continuas corporis infirmitates, ardentiſſimo;

mo, verbo vno, breui tempore maturus cælo. Ita ille.

Viſus fuit in ipſis initijs, vix egreſſus carceribus ad currendum in ſuo ſtadio, ante tempus dignus brauîo, cùm in Nouitiatu veteranis non cederet in omnibus exercitijs virtutis, & mereretur videre complementum ſuorum votorum: non quidem Martyrij, ad quod cupidiſſimè ſuſpirabat, cùm ſenſu extraordinario in familiari colloquio ſermocinando de Indicis miſſionibus; ſed de ijs quæ tantumdem valebant, & pro quibus obtinendis Deum quotidie feruentiſſimis precibus obſecrabat: videlicet vt poſſit mori Nouitius, hecticus, & in die Sacratiſſimæ Virginis cultui dedicato; cui viuebat deuotiſſimus, & quam tenerrimo & filiali affectu loco Matris venerabatur.

Orabat ſpecialiter Deum, vt poſſet finire vitam adhuc Nouitius, eò quòd, licet non aduenisſet adhuc illud tempus, quo vel per ſtudia, vel per conuerſationem cum proximo, aliò diſtraheretur animus; præſagiret tamen, poſſe cor aſpergi fuligine, & maiorem puluerem eius cor iam mundum contracturum, ſi proximo ſe daret, quàm modò quando ſibi ſoli vacabat.

Volebat incidere in tabem, quia tali morbo affectus, in extremis, vt ſolent illi qui tali infirmitate laborant, futurum ſe ſperabat idoneum ad actus meritorios exercendos. Denique in ſolemnitate aliqua Virginis Deiparæ optabat tranſi-

Digitized by Google

tranſire ad meliorem vitam; quia illam credebat firmiter vnicam ſpei eſſe ancoram, æternæ ſalutis obtinendæ pro omnibus mortalibus.

CAPVT IV.

Infirmitas eius. Diſcedit Româ Neapolim, & inde peruenit Panormum.

ETreipsâ eius preces vim habuerunt ad impetranda tria illa beneficia à Domino. Enimuerò euenit, vt poſt aliquot menſes decurſos in tyrocinio, grauis defluxio capitis crudeliter eum affligeret: etenim delapſa in pectus tam duriter eum vexabat, vt minaretur pulmonibus perniciem, & in tabem eum præcipitandum. Repentè adhibita ſtudioſè remedia, vt in principijs incendium reſtingueretur. Curæ itaque infirmariorum commiſſo fuit inhibitus vſus mortificationum, & diſpenſatum in regulis, quarum obſeruantia ægris poſſet eſſe nocumento. Contrà, omni diligentiâ inuigilabatur vt remedijs incumberetur, quæ cenſebantur opportuna valetudini recuperandæ: *Sed res erat digna viſu,* (ſcribit magiſter Nouitiorum:) *quam teneritudinem conſcientiæ, quam ſoliditatem ſenſuum piorum retinuerit ſemper, quam patientiam & conformitatem cum diuina voluntate in ſua inualetudine mordicus ſeruarit. Confeſſiones & Communiones obibat cum deſiderio, & ſatisfactione pleniſſima ſui cordis,*

cordis, & conſolatione animæ, numquam oſtendens ſibi quidquam deeſſe obſequij: in omnibus ſibi congratulabatur, ſemper ſui ſimilis, ſerius & iucundus. Sic ille.

Et ſi exploretur ad Lydium lapidem virtus eius, dum illum exercebat prolixâ anxietate in illo conflictu morbus ſanè malignus, fateri oportet, deſiderium patiendi non fuiſſe abortum voluntatis, qui antequam prodeat in lucem executionis ſuffocatur, ſed tolerando creuiſſe, & ſemper plus virium acquiſiuiſſe.

Dum eſſet in tali articulo conſtitutus, Medicis non ſupererat alia vlla ſpes eum iuuandi, quàm ſi ad mitiorem aërem transferretur. Sed cùm nec Tuſculi, nec in agro Albano vel hilum proficeret (quibus in locis aliquot menſibus experiundi gratiâ ſubſtiterat) deliberatum eſt, vt cum regione magis temperata habitationem commutaret. Ac proinde iudicarunt Medici, ab experientia celebres in vrbe Romana, (vbi multa Collegia cum prouida & ſagace ſollicitudine pro ſalubritate auræ excitata) conſultum eſſe, Neapolim eum dimittere; quod probatum. Et quamuis non frater Cæſar dumtaxat ſentiret grauem luctum, quòd migraturus eſſet ex illa domo, in qua cum tanto cordis ſui ſolatio commoratus fuerat; ſed etiam Superiores, quibus valdè diſplicebat ſubtrahendam ſibi perſonam tam charam, adeoque multis & iteratis precibus egerint apud P. Alexandrum Gottifredi,

tum

Digitized by Google

tum temporis Generalem, ne permitteret eum migrare, inculcantes quod non deberet Roma priuari tam raro exemplo eximiæ virtutis: tamen ne prorſus intercideretur ſpes, quòd Societas ornari deinde poſſet talentis talis ſubiecti (loquor phraſi non latinâ) quòd à Cardinali Sfortia Pallauicino, tum temporis Profeſſore Theologiæ in Collegio Romano, æſtimabatur tantæ exſpectationis & iudicij, vt dixerit, poſſe eum ſuo tempore ſedere ad clauum vniuerſæ Societatis, fuerunt coacti profectionem Neapolitanam illi iniungere. Crediderim ſine dubio ego, quòd fuerit diuinæ prouidentiæ opus, vt eius virtus acquireret in illa ciuitate venerationem quæ ei debebatur, & Patres illi antiqui ſtupefierent, cernentes iuuenem Nouitium iàm tum plenum Deo, qui de religioſa paupertate tam præclarè ſentiret: & perinde ac ſuis moribus accenderat deuotionem in domo primæ probationis Romæ; ita ſuâ exemplari conuerſatione incaleſcerent illi Nouitij, qui exercebantur Neapoli. Quin etiam, ne Prouincia Sicula ſuo iure exueretur; quæ ſicut viderat eum in flore primæuo, quando ille calcato mundo voluit in peregrinum ſolum tranſplantari, vt finem ſuum feliciùs aſſequeretur; ita iuſtum & æquum erat, fructus patriam eius metere iam maturos religioſæ perfectionis.

Venit ergo Neapolim, & fuit correptus febriculâ,

culâ, quæ illum per quatuordecim dies cruciauit cum ſputo ſanguinis. Medici vt occurrerent, curarunt eum transferri Porticum, ſub ſpe quòd ille aër futurus eſſet magis propitius. Hîc quantumuis ſentiret moleſtias morbi, nihil tamen remittebat de feruore ſolito in exercitijs pietatis, rationem reddens aſſiduè magiſtro Nouitiorum de minimis quæ in ſecreto cordis peragebantur. Semel eum inſtanter rogauit, vt in feſto Pentecoſtes memoriale quod formauerat, altari ſuperimponeret, ad conſequendum feruorem Spiritus ſancti, quem ardenter optabat: quod, quia ſpirat pietatem, viſum fuit dignum hîc ſubijcere.

Ego multùm indigus vt replear igne diuino, qui quando occupat animam, facit vt grandia & mirabilia operetur, venio (ſed cum affectu) hoc die, quo deſcendiſti in columnas Eccleſiæ, id eſt, magnam Matrem Domini, & ſanctos Apoſtolos, qui illo igne amoris diuini accenderunt totum mundum; venio, inquam, humillimè ſupplicatum, Spiritus qui corda concremas, vt tollas modò omnia in me impedimenta, quæ te elongant à me: & poſtquam intraueris in animam meam, fac vt tales effectus edam, qui deceant à Deo vocatum. Vt autem hanc gratiam ſecuriùs conſequar, vtor interceſſione Matris Dei, & omnium SS. Apoſtolorum, in quos hodie te effudiſti: offero pro defectibus meis eorum patrocinium, vt cùm tu ignis ſis, me inflammes amore verſus te, & facias vt in me euane-

Digitized by Google

euaneſcat tepiditas in procurando, quò minùs tu habites in me, quando non aufero quod te ab anima fugat: ſed illa ipſa anima mea ſatagat te allicere ad ſe occupandam. Iterùm te rogo, & obteſtor humiliter Diuine Ignis, vt abſumas in me illum defectum; vt faciendo deinceps longè contraria ab ijs quæ feci hucuſque, merear plenus eſſe te, & ad magna perpetranda, quæ ſine te fieri nequeunt, idoneus.

humillimus in Veſtra præſentia

CÆSAR CAETANVS.

Morbus nihilominùs non ſolùm pertinaciter adhærebat, ſed quotidie etiam ferociùs ingraueſcebat; adeò vt Medici pronuntiarent, vnicum ſupereſſe remedium, ſi rediret in Siciliam. At frater Cæſar non dico auerſabatur, ſed abhorrebat reuidere Panormum, in quo recordatio eius quod fuerat, reddebat illi formidabilem habitationem, quæ ſimul ſubijceret oculis loca illa & homines, quorum amorem iam pridem à ſe ablegauerat. Satis tamen fuit illi, quòd Confeſſarius ſuus, qui eum comitabatur, diceret, opus eſſe proficiſci Panormum, quòd illa eſſet voluntas Superiorum; & debere eum ſurgere illâ ipsâ horâ, eo quòd triremis eſſet in portu parata, quæ ſtabat in procinctu vt explicaret vela ad nauigandum. Non opus erat pluribus: ipſe adhuc decumbens in lecto, intempeſtâ nocte, ad duo verba illa obtemperauit; & licet ſummè debili-

Digitized by Google

bilitatus ægrè ſe poſſet itineri committere, tamen veſtes celeriter induit, cymbam cõſcendit, & vectus eſt ad triremem Reipublicæ Genuenſis, quæ tendebat Panormum. Sed hæc non tam proſpero curſu vſa eſt, vt poſſet obtinere portum; cauſa cur triremis, quæ ſubſtiterat, ſe accinxerit ad ſecandum æquor denuò. Leuatis ergo anchoris non expectabat aliud præter ventum. Vix erant prouecti vt ex aduerſo haberent aditum Caprearum (inſulæ ſunt ſæpè nauigantibus periculoſæ, ob conflictum ventorum contrariorum qui ibi concurrunt) cùm ecce mare incipit tumultuari: rumpitur antenna, & cùm non eſſet regendo triremis contra fortunam, coacti fuerunt naucleri retrorſum vertere curſum, & Puzzolum appellere, vt nauem reſarcirent. Ita rectè diſpoſuit Deus, cuius imperio venti & mare obediunt, vt famulum ſuum eriperet periculo ne ſuffocaretur in ſuo ſanguine, quem ſolebat eijcere, & per agitationem tempeſtatis fuiſſet in maiori copia prouocatus; dareturque poſteà commodius, eâdem triremi felici itinere traijcere ſpatio bidui Panormum: quod & factum eſt.

Fuit non minùs Patribus Neapolitanis luctuoſus diſceſſus fratris Cæſaris, quàm illis qui in valetudinario illi ſeruiuerant. His enim, ineſcatis eius moribus ſuauiſſimis, & ſingulari modeſtiâ, non ſolùm non erat graue eius neceſſi-

tatibus

tatibus præſtò eſſe; ſed etiam ob eius abitum patiebantur magnam mœſtitudinem, quæ multas illis lachrymas exprimebat: quia, vt dicebant, vni angelo miniſtrare, erat illis magnæ voluptati.

CAPVT V.

Eius ſuprema infirmitas: deſiderium moriendi, & ſancta diſpoſitio ad mortem.

DEnique appulſus Panormum, ab omnibus fuit amicabiliter acceptus, cùm haberent eum in ea reuerentia, quæ debebatur iuueni tantæ expectationis, & tam probatæ virtutis, in quo erat forma omnis honeſtatis, & ornatus ad omnem actionem accommodatus. Deſiderantes itaque eum omni modo reſtituere ſanitati, nihil deeſſe voluerunt eorum quæ curando eius malo conducerent, quin omnibus viribus ei proſpicerent. Ergo conſideratâ eius complexione, iudicarunt ſalubriorem illi fore aërem Domus Profeſſæ quàm Nouitiatus; hic enim, ſitus in parte eleuatiori ciuitatis, ventis noxijs magis impetebatur.

Ductus eſt ad infirmariam, & omne ſtudium adhibitum vt curaretur. Celebriores illicò, & qui præ reliquis ſapere credebantur Medici in conſilium vocati; qui diligenter omnem ſuam induſtriam & artem explicarunt, vt violentiam mali infringerent. Sed ſanctus iuuenis erat ita

Digitized by Google

viribus exhauſtus & debilitatus, vt pedibus conſiſtere nequiret, hinc febri tabificâ, quæ ſenſim ſine ſenſu eum conſumebat, illinc aliâ, quam putridam vocant, quæ eum corripuerat poſtquam Panormum attigit, ita oppreſſus, vt cogeretur lecto affigi cum exigua ſpe vitæ: quod amicos eius omnes & Patres Societatis mirè contriſtauit. Ipſe ſolus perſeuerabat vultum hilarem & imperturbatum exhibere, quamuis intra viſcera ſentiret ardorem edacem febris, & cum patientia toleraret moleſtias morbi tam diuturni: monſtrabat enim quàm gratum illi eſſet & iucundum, mori Nouitium & hecticum; quæ erant beneficia, cupidè à Deo poſtulata.

Dum illi trahitur potiùs quàm ducitur vita, quæ ei remanebat ex pertinacia morbi, ſtudebat lucrari quantum poſſet meritorum, pro expugnando cælo; æqualiter ſemper operando, non ſecùs ac conſuerat in primitijs ſui feruoris. Non ita ſe patiebatur vinci à morbi intemperie, quin patefaceret multos actus nobiliſſimarum virtutum. Renuit viſitationes admittere propinquorum; quod tamen non ſine reluctantia indultum fuit Principi ſuo germano, & paucis alijs, qui magis affines: quibus diſertè dicebat, ſe eorum officijs non delectari, quandoquidem omnem ſuum amorem tranſtuliſſet in Societatem, ſuam matrem, in qua inuenerat omne ſuum bonum, & quæ tam ſollicitè omnia media conquire-

Digitized by Google

quirebat ad procurandam ei ſanitatem, quando Deo placeret, non alium ob finem, quàm vt poſſet in lucem proferre magnum, quo flagrabat interiùs, deſiderium Deo ſeruiendi. Verùm quamuis feciſſet iacturam valetudinis, non minùs tamen ſentire ſe aiebat tantum influxum conſolationum, vt non poſſet imaginari, in mundo poſſe inueniri maiores.

O miſeri, inquiebat, mortales! qui totis diebus voluitis ſaxum Siſyphi, & ſub ſeruitute mundi, domini tam ingrati, tam intolerabilis, à quo aliam mercedem non reportabitis quàm amaritiem, ſuccumbitis, & opprimimini incantationibus fallaciarum eius, ſinentes vos illaqueari & ſeduci ab vmbratica voluptate & vanitate, ſub larua bonitatis vobis illudentibus. Non agnoſcitis, quibus vos moleſtijs & angoribus mancipetis? Cum ſimili apoſtrophe ſolebat inuiſentes à ſe dimittere, qui cubiculum eius frequentabant, in feruore ſpiritus eos commonefaciens, vt miſerias ſuas perpenderent; & illi commoti, & percutientes pectora ſua reuertebantur, & plus lachrymis quàm verbis depredicabant virtutem illius iuuenis, qui calcato mundi faſtu & ſpebus terrenis, paucis menſibus in Religione tranſactis, erat ex homine in Angelum Dei transformatus.

Quidam Nobilis egreſſus cubiculo, amarè flens dicebat: O pulchram & formoſam mor-

tem ! qui cupit videre B. Aloyſium, huc veniat. Et Princeps eius germanus, non minùs illo exemplo, quàm monitis quæ illi dedit frater Cæſar, hæſit in longa meditatione de vita æterna defixus, quæ illum magnam partem formauit in pium Nobilem, qualem in hanc vſque diem ex operibus eſt videre.

Patres grauiores domus non minùs percellebantur quam commouebantur, cernentes tyronem, qui tam breui decurſu temporis, quaſi per compendium, pertigiſſet ad illud faſtigium obſeruantiæ omnium legum, quæ vitam Religioſi conſummant: ſuſpiciebant illum perinde ac hominem, qui paucos ſibi pares habebat in deſpicientia rerum humanarum, & amore paupertatis. Contigit quòd pro ſua deuotione expetierit imaginem beatæ Virginis, cum duabus alijs S. Ioſephi, & S. Annæ, in tribus numiſmatibus nullius pretij diſtinctas; & vt penes ſe illas haberet, volebant filo ſerico ea colligare: ipſe autem edidit geſtum diſplicentiæ, oſtendens ſibi gratius fore ſi lineo vterentur. Quinimò videbatur illi, tria medallia arguere nimias diuitias, cùm ipſe eſſet pauper Religioſus.

Decurſis aliquot diebus, videns tres tabellas in cubiculo infirmariæ, in quibus erant figurati illi Sancti ſuprà memorati, quibus erat deuotus, reſtituit illicò Superiori, vt mori poſſet penitus exutus omnibus, ad imitationem Chriſti,

nec

Digitized by Google

nec aliquid poſſideret: ita excuſſo protinus omni vel leuiſſimo onere, comparabat ſe ad volandum in cælum, quò impellebat eum inclementia morbi, quæ duxerat vſque ad extrema. Cùm ergo vigeſimâ Iulij eleuaret ſe febris, & vires notabiliter deficerent, accedentibus inſuper nouis affectionibus ſuſpectis, viſum eſt ex re eum tempeſtiuè ſanctiſſimo Viatico, & Extremâ Vnctione permunire, quæ præſidia ad ingrediendam viam æternitatis cupidiſſimè expetierat. Confeſſus igitur generaliter ſuos defectus & errata, cum ſignis magni doloris, recepit ſancta Sacramenta, & reſpondit vltrò ad omnes Eccleſiæ orationes in vigilia S. P. IGNATII; quo die deprehendit eum Medicus appropinquare ad finem; dixitque, intra quatuor non amplius dies exſpiraturum: mortem enim eſſe præ foribus quæ conficiat.

Ad hoc nuntium Patres indicibili ſunt mœrore correpti, & cùm non poſſent dolorem, qui fundum cordis premebat, celare, in vultu Confeſſarij apparuit tantum, quantum ſatis erat vt ex eo frater Cæſar colligere poſſet periculum in quo verſabatur. Vnde prouocatus eſt ad eum percunctandum ſtatum ſuæ ægritudinis, & quouſque perueniſſet. Malè agitur, repoſuit Pater, quod attinet corpus. Frater Cæſar excepit: Et de quibus eſt controuerſia, de menſibus an diebus? De diebus, reſpondit alter. Perbellè! in-

quiebat ille: an ergo diuinâ aſpirante gratiâ merebor diem Aſſumptionis Beatiſſimæ Virginis, vt cum ea & beato Staniſlao tranſeam ex hac ærumnoſa vita ad gaudia numquam finienda? Hæc eſt mea credulitas. Reſponſum eſt actutùm: Morieris iuxta præſagium Medici alio die, nempe quinto Auguſti, conſecrato Dominæ noſtræ S. MARIÆ ad Niues. Benè, benè, aſſumpſit moriturus, mihi placet; tali die videbis morientem: benè dixit Veſtra Reuerentia. Age ergo, omnia eò diſponantur, quia tempus breue eſt. O! dixit hoc Medicus? non recordabar illius diei: dies mihi ſecurus, qui mirificè arridet.

Hæc ille: & petijt de nouo recipere ſacram Euchariſtiam; quod illi fuit per modum Viatici iterum conceſſum, vltra feſtum S. IGNATII, ex deuotione, tertiâ Auguſti.

Volebat porrò vota Scholaſticorum emittere, vt ſe arctiùs adſtringeret Societati: ſed cùm non eſſet Româ tempeſtiuè miſſa licentia P. Generalis, quæ poſt duas poſtas tantùm adueniens, afferebat facultatem nuncupandi profeſſionem trium votorum ſollemnium, contentus fuit facere quod Nouitijs eſt in vſu, videlicet, recitare ex deuotione vota: quod cùm feciſſet magno ſenſu teneritudinis, præſente P. Rectore Nouitiatus, circumfuſis tyronibus & alijs, magis quàm vmquam in illo exarſit deſiderium æternæ gloriæ: euſque, vt non poſſet deinceps de

de alia re vel cogitare vel loqui, atque adeò cum tanta ſecuritate, perinde ac ſi eius pignus iam haberet in ſua poteſtate. Rogatus à ſuo Confeſſario P. Thoma Buſcemi (quem agnoſcebat tamquam occaſionem omnis ſuæ felicitatis, & vt illum, qui poſt auditam ſuam primam confeſſionem ſemper illi aſtiterat fideliter vſque ad illum articulum) vt cælo receptus ſuis precibus eum iuuaret, addixit facturum ſe quod poſtulabat: & alijs, qui initio tantum non præſumebant, ſed ad illud exemplum audentiores facti idem obſecrarunt, æquè liberaliter oſtendit, ſe velle eorum poſtulationibus velificari. Petitâ deinde priùs à Superiore licentiâ diſponendi de quibuſdam reculis, & obtentâ, teſtamento reliquit Principi ſuo germano fratri paruam lypſanothecam, quam collo appenſam geſtabat: Crucifixum verò, quem dono acceperat à ſuo Romæ magiſtro Nouitiorum, in ſignum gratitudinis reciprocæ, legauit P. Carolo del Boſcho, Præpoſito Domus Profeſſæ, dicens, non poſſe alio modo ſe teſtari recordationem charitatis ſibi per id tempus exhibitæ, quàm tranſſcribendo illum Crucifixum, qui erat omne ſuum bonum in cælo & in terra. Roſarium denique deſtinauit ſuo Confeſſario, vt eius eſſet hæres à morte.

Hæc fuerunt monilia, quæ frater Cæſar diſtribuit antequam ingrederetur viam vniuerſæ

carnis: & illa, excluſis alijs, ſeruabat in pretio; quia reliquis, quæ erant in mundo, generosè propter amorem Dei dixerat vale. Nec tamen omiſit quoque gratitudinem ſuam oſtendere erga ſuum magiſtrum Nouitiorum, quem Romæ reliquerat. Scripſit illi litteras antequam moreretur, teſtes ſuorum affectuum in lecto doloris, & quomodo abſolutè in omnibus comparatus eſſet ad iter cæleſte, expectaretque cum ſumma cordis lætitia momentum vnde pendet æternitas. *Sto accinctus ad moriendum* (ſcribit ipſe, non tamen propriâ manu, ſubſcriptionem ſi excludas:) *& pulſo portam æternitatis in extremo articulo vitæ meæ. Volo hiſce oſtendere obligationes, quas profiteor me debere Reuerentiæ Veſtræ, cuius nullatenus poſſum obliuiſci; & morior, Pater mi, hominum omnium qui in mundo ſunt longè fortunatiſſimus & lætiſſimus, quia morior in Societate. Nunc mihi obtingit illa gratia dudum deſiderata, vt poſſim curſum meum abſoluere Nouitius & tabidus; & ſpero tertiam, vt liceat Deo animam reddere hac nocte, quæ eſt Vigilia meæ dulciſſimæ Matris Dominæ* MARIÆ. *Amplector omnes Patres & Fratres, nominatim conſodales meos Nouitios. Vale mi Pater, imus ad cælum Panormi è lecto, vltimâ ſtatione meâ, quarto Auguſti, quæ vtinam eſſet vitæ poſtrema. SS. Sacrificijs me commendo; & cum reuerentia maneo*

Suus filius in Domino
CÆSAR CAETANVS.

CAPVT

CAPVT VI.

Eius mors: & vniuerſalis opinio virtutum eius.

ITaque frater Cæſar, quantò plus videbat appropinquare horam ſui tranſitus, ſecundùm Apoſtolum, tantò maiori iubilo replebatur, tamquam is qui ſperaret in gaudium Domini ſui introire. Quamobrem bonam partem noctis traducebat in feruentiſſimis actibus amoris erga Deum eliciendis, & ſanctis colloquijs, modò cum S. P. IGNATIO, modò cum Virgine Deipara; donec tandem quinto Auguſti manè ad horam decimamquintam & mediam, ſecundùm computum Siculum, ſecundùm noſtrum, niſi fallor, ad medium decimæ matutinæ, tranquilliſſimo vultu, oculis placidè in cælum verſis, in corona Patrum, qui pleni tenerrimo affectu ſuis precibus eum comitabantur, ſuauiter expirauit. Ita ille, nondum exacto Tyrocinij biennio, ipſo virtutis ſtudio, & contentione currendi, longæ ætatis curſum æquauit, & vix è carceribus emiſſus, lætus euolauit ad metam. Viſa eſt confeſtim eius facies inſtar Angeli reſplendere, quaſi impreſſiſſet corpori, de ſuo neſcio quid amabile, in tranſmigratione ſpiritus generoſus, cui videbatur nihilum totus mundus, vt quæſtum faceret beatæ æternitatis.

Fama

Fama tranſitus, quem fecerat frater Cæſar è terra in cælum, occaſio fuit quà conſanguineis eius, quà Patribus Societatis, ſummi luctus & doloris; quia iactura & grauiſſima erat, & vtriſque æqualis. Vniuerſa ciuitas poſteà commota ob obitum fratris Cæſaris, exciuit omnis conditionis homines, qui fluminis inſtar affluxerunt, & plus venerationis detulerunt & obſequij, videntes eum in paupere habitu iacentem in feretro funerali, quàm fecerant, quando vt Princeps in rheda magnifica ſuperbè veſtitus, obambulabat plateas Panormitanas. Siquidem eſſe exinanitum pro Chriſto, conciliat maiorem venerationem: quemadmodum de Pammachio Senatore Romano qui abiectâ purpurâ tunicam laneam aſſumpſerat, dicit S. Hieronymus, *quòd miraretur orbis pauperem, quem hucuſque diuitem neſciebat.* Quia nobilitas æquè ac vulgus currendo anhelabat oſculari certatim pedes & manus, & tollere aliquem florem è feretro, quin & carpere laciniam veſtis; imò furtiuè, ſuadente deuotione, præſcindere capillos, & aliquid ex carne & pelle decerpere. Vnde neceſſe fuit, per vim tollere cadauer è templo (non enim erat poſſibile reſiſtere violentiæ populi) & eodem veſpere decernere ſepulturam. Vt tamen ſatisfieret deuotioni plurium ſupra vulgus eminentium virorum, qui efflictim poſtulabant, vt ſibi daretur oſculari

ma-

Digitized by Google

manum, coactus fuit Superior inhumationem differre vſque ad diem ſequentem. Et ecce de nouo recruduit impetus populi, qui non ſatiebatur eius conſpectu. Et verò fulgurabat in eius vultu neſcio quæ gratia & ſplendor, vt appareret formoſior multò mortuus quàm viuus; quod ita alliciebat ad ſpectandum, vt etiam pueruli geſtirent baſium infigere manibus. Quoniam verò zelus populi item de nouo exardeſcebat, vt ſibi haberet aliquam memoriam, iterum impreſſionem fecerunt in feretrum, vt deueſtirent: quocircà opus fuit, magnâ vi ſubitò eum terræ mandare, in communi quidem tumulo Fratrum domeſticorum, ſed in ſarcophago particulari. Aliquot autem pòſt annis tranſlatus eſt ad dextrum latus Altaris S. XAVERII, & incluſus tumbæ plumbeæ holoſerico fulcitæ.

A Principe fratre in dominiis ſuis præceptæ ſolemniſſimæ exequiæ, ea cum pompa & cæremonijs, quibus moris eſt iuſta fieri Dominis qui re ipſâ dominantur; & per omnes eccleſias celebratæ multæ Miſſæ; & in aliquibus recitatæ orationes funebres in laudem defuncti. Et quidem Deo Domino noſtro, fideli remuneratori, placuit tam amplum præmium tribuere humilitati fratris Cæſaris, vt ſi non ſperaſſet aliam mercedem in cælo, non habuiſſet de quo queri, quòd relictis omnibus bonis, quibus affluebat in mundo, inuoluiſſet ſe ſtragulo vt viueret incog-

nitus

nitus in monaſterio, ſi velimus conſiderare mirabilem fructum qui inde conſecutus eſt; nempe quòd eius memoria ſit facta tam glorioſa, vt non ſolùm victura ſit in æſtimatione hominum, qui vt ſummum intra centum ſequentur annos, & demum finem habituri ſunt; ſed per totam retrò poſteritatem celebrandum ſit eius nomen, per totum, dum ſtabit, orbem terrarum. Vtpote cùm à P. Generali ſtatutum ſit, vt de eius virtutibus nobile elogium componeretur, & die eius anniuerſario quot vicibus in cœnaculo publicè legeretur: honor in Societate conſuetus deferri ijs viris, qui ſuis præclaris actionibus, & virtutibus ſanctiſſimis, ſe reddiderunt dignos filios ſancti P. IGNATII; ne quemadmodum in vigore ſertam tectam ſeruarunt diſciplinam primi inſtituti, fraudentur honorificâ commendatione ſuæ probitatis in memoria Ordinis. Elogium ita habet.

Quintâ Auguſti anni 1652. in Domo profeſſa Panormitana tranſiit ad meliorem vitam frater Cæſar Caetanus, qui renuntians Principatui Caſſari, & Marchionatui Sortini, cum immodico ſenſu ſubditorum, à quibus erat maximoperè dilectus ob ſuauitatem morum, & prudentiam ſenilem, cum qua gubernabat illos etiam ab anno tantùm ætatis quartodecimo, ingreſſus eſt Societatem Romæ; vbi breuì attigit ad eum gradum amoris Dei, vt diceret ſtupere ſe, quomodo inueniretur, qui auderet offendere Diuinam boni-

bonitatem. In tædioſa infirmitate octo menſium, fuit ſpeculum patientiæ & humilitatis, etiam Religioſis veteranis, cum hilaritate imperturbabili, qui è corde protuberabat in vultum. Tres gratias deſiderabat, & obtinuit à Deo: nempe mori Nouitium, ne per alias occupationes quidquam remitteret de feruore ſpiritus; lentâ febri, ad imitationem B. Aloyſij; & die dedicato B. Virgini, cui tenerrimè afficiebatur. Manſit poſt mortem corpus eius cum facie tam læta, & carne tam molli, vt fuerit ſtupori populo, qui catervatim accurrit, referens particulas veſtium eius quaſi reliquias.

Fuit prætereà permiſſum vt incideretur in æs, & imprimeretur effigies eius circumdata phaleris cum hoc lemmate.

Cæſar Caetanus, abdicato Caſſari Principatu, & Sortini Marchionatu, ſuiq; contemptu clariſſimus, ipſo ætatis & fortunæ flore in Societatem IESV, *cui ſe deuouerat, per ineluctabiles obices admiſſus eſt. Suſpexit in eo Roma poſitum Profeſſionis tyrocinium; mortui reliquias collegit Panormus, vbi obijt quintâ Auguſti, Beatiſſimæ Virgini ad Niues ſacrâ, anno ſalutis* 1652. *ætatis ſuæ* 19. *Societatis ſecundo.*

Fuit deinde opinio hominum à Domino Deo confirmata, multis beneficijs eius interceſſione impetratis; quæ quia necdum ſunt ſollemniter, ſicut conſuetudo fert, ab ijs examinata ad quos attinet, datâ operâ prætermitto.

Solummodò referam illud, quod duæ perſonæ

ſonæ teſtantur ſibimet accidiſſe. Primus, Romæ habebat copiam frequenter ſatis tractandi cum fratre Cæſare, quem venerabatur ob virtutem, quam obſeruabat in eius conuerſatione. Cùm is diſtractionibus continuis, quæ illi tædioſam faciebant orationem, multùm affligeretur, petiit à fratre Cæſare, vt interponeret preces ſuas apud Deum ad ſuam intentionem. Promiſit ſe facturum Cæſar; & manè ſequenti ſenſit fructum: quia tranſegit feliciter tempus deſignatum ad orandum, ſine vlla animi euagatione; adeò quidem, vt cùm vellet à materia meditationis digredi, non valeret, cogitationibus fixè adhærentibus rei quam voluebat.

Altera fuit quædam Dei famula, quæ morabatur Panormi: hæc ita ſcribit propriâ manu: *Quintâ Auguſti* 1652. *mortuus eſt frater Cæſar, Nouitius Societatis, in Domo Profeſſa Panormitana, horâ* 15 *& mediâ; & ad horam* 23. *geſtatus fuit proceſſionaliter in Eccleſiam, & recitatum Officium Defunctorum, ſub quo oſculatæ ſunt illi manus ex deuotione. Nocte ſequenti ſub horam* 7. *cœpi cogitare de fratre Cæſare, cui me feruenter commendaui, vt mihi impetraret à Diuina Maieſtate actum contritionis de meis peccatis: quandoquidem tribus vicibus per vitam confeſſa fuiſſem generaliter, primò, anno* 16. *deinde anno* 20. *denique anno* 23. *meæ ætatis, & videretur mihi quòd non habuiſſem ſufficientem dolorem. Et ecce in ipſo illo momento fui correpta derepente diſpli-*

diſplicentiâ tam magnâ, vt cœperim effusè lacrymari per horam integram, verſantibus mihi ob oculos meis peccatis tam viuaciter, ac ſi ipſa illâ horâ à me fuiſſent commiſſa: & erat dolor tam vehemens, vt agreſſa fuiſſem qualemcumque pœnitentiam, quantumcumque grauem & auſteram, pro illorum ſatisfactione. Hæc illa teſtata eſt.

Sunt & aliæ gratiæ non paucæ, v. g. ſanitatis corporalis, & liberationis à periculis vitæ, ipſius patrocinio obtentæ; nec deſunt qui teſtentur, quòd in alijs orbis regionibus, quidam tactu Reliquiarum aut Roſarij eius fuerint conſecuti ſingularia à Deo beneficia; nominatim verò in territorio Sortini, & in alia ciuitate, multa mirabilia patrata ſint cum plena teſtantium fide. Sed quia nondum ſunt à tribunalibus legitimè excuſſa, ſicut ſuperiùs dictum eſt, differam illa producere vſque in aliud tempus, quandò dignabitur Dominus Deus noſter, qui in ſanctorum ſuorum honoribus honoratur, reddere in plena menſura ſeruo ſuo præmium gloriæ, etiam in terra, quemadmodum per meritum virtutum eius ſperatur quòd eo modò fruatur in Cælis.

FINIS.

Digitized by Google

CONCLVSIO
LIBRI SECVNDI.

Hîc ſiſto, ſi coronidis loco & hunc librum Anagrammate auxero non malè excogitato.

CAESAR CAIETANVS MORITVR.

Anagramma.

CVR EMICAT? IESV ARAS ORNAT.

FLoſcule CÆSAR, *ubi* IESV *plantatus in hortis:*
Fas erit haud multos hîc numeraſſe dies.
Tu IESVM, IESVS *rapuit te: dignior* ARAM
Vt Cæli EXORNES, *Tu mihi, dixit, eris.*
Hacq; locat: quamuis aſtris ſit fulgida, flore
CÆSARE *nunc Cælo cultior Ara ſuo eſt.*

INDEX

INDEX CAPITVM LIBRI PRIMI.

CAP. I. NAtiuitas & pueritia Principis Cæſaris. pag. 3
CAP. II. Adoleſcentia Principis, & ſui in ſpiritu feruores. 11
CAP. III. Vocatur à Deo ad eligendum ſtatum Religioſum. 18
CAP. IV. Statuit Princeps intrare Societatem. Vocatio eius examinatur. 25
CAP. V. Panormo ſecedit Sortinum: & ſenſa interna circa res Diuinas per plures eius litteras in lucem producta. 30
CAP. VI. Varia opera pietatis, dum Princeps commoratur in ſua ditione: & noua eius inſtantiæ vt cooptetur in Societatem. 37
CAP. VII. Reuerſus Panormum, manifeſtat ſuam vocationem amicis: à quibus ſub varijs prætextibus retardatur ab ingreſſu in Societatem. 40
CAP. VIII. Superatis aduerſis, iam liber omnibus obſtaculis, Princeps Panormo diſcedit Romam, vbi ingreditur tyrocinium Societatis. 46

INDEX LIBRI SECVNDI.

Cap. I. *Prima probatio, & rara exempla quæ dedit religioſæ virtutis.* 55
Cap. II. *Induit habitum Societatis: & eius primi feruores.* 63
Cap. III. *Compoſitio vultus eius, obedientia, & aliæ virtutes admiratione dignæ in fratre Cæſare.* 70
Cap. IV. *Infirmitas eius. Diſcedit Româ Neapolim, & inde peruenit Panormum.* 77
Cap. V. *Eius ſuprema infirmitas, deſiderium moriendi, & ſancta diſpoſitio ad mortem.* 83
Cap. VI. *Eius mors, & vniuerſalis opinio virtutum eius.* 91

FINIS.

Proteſta-

Proteſtatio Auctoris & Tranſlatoris.

CVm Sanctiſſ. Dominus noſter Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij an. 1625. in S. Congregat. S. R. & vniuerſalis Inquiſitionis, Decretum ediderit, idemque confirmauerit die 5. Iulij 1634. quo inhibuit inprimis libros, hominum qui ſanctitate ſeu Martyrij famâ celebres è vita migrarunt, geſta, miracula, vel reuelationes, ſeu quæcumque beneficia, tamquam eorum interceſſionibus à Deo accepta, continentes, ſine recognitione atque approbatione Ordinarij; & quæ hactenus ſine ea impreſſa ſunt, nullo modo vult cenſeri approbata. Idem autem Sanctiſſimus die 5. Iunij 1631. ita explicuerit; vt nimirum non admittantur elogia Sancti vel Beati abſolutè, & quæ cadunt ſuper perſonam; bene tamen quæ cadunt ſuper mores & opinionem, cum proteſtatione in principio, quòd iis nulla adſit auctoritas ab Eccleſia Romana, ſed fides tantùm ſit penes auctorem. Huic decreto, eiuſque confirmationi & declarationi, obſeruantiâ & reuerentiâ quâ par eſt inſiſtendo, profiteor me haud alio ſenſu, quidquid in hoc libro refero, accipere, aut accipi ab vllo velle, quàm quo ea ſolent quæ humanâ dumtaxat auctoritate, non autem diuinâ Catholicæ Romanæ Eccleſiæ, aut ſanctæ Sedis Apoſtolicæ nituntur: iis tantummodo exceptis, quos eadem ſancta Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum catalogo adſcripſit.

Digitized by Google

APPROBATIO CENSORIS.

INfraſcriptus legi *Vitam Principis Cæſaris Caetani, dein Nouitij Societatis* IESV, *Italicè ſcriptam à* R. P. IOSEPHO PERDICCARO, *& Latinitati donatam à* R. P. FRANCISCO l'HERMITE, *ambobus Societatis* IESV *Sacerdotibus, quam typis dignam cenſeo; quia nihil continet quod bonis moribus aut Eccleſiæ Romanæ aduerſetur; imò plurimum Eccleſiæ & Nouitijs profuturam: in quorum fidem hiſce ſubſcripſi. Datum Antuerpiæ* XXVIII. *Auguſti* M.DC.LXX.

A. VANDEN EEDEN Can. & Archidiac.
Libb. Cenſor Antuerp.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

SVM-

Digitized by Google

SVMMA PRIVILEGII.

CAROLVS II. Hiſpaniarum & Indiarum Rex Catholicus, necnon potentiſſimus Belgarum ac Burgundionum Princeps, Diplomate ſuo ſanxit, ne quis librum, cui titulus: *Vita Principis Cæſaris Caetani, dein Nouitij Societatis* IESV, *Italicè conſcripta à Patre Ioſepho Perdiccaro, & Latinitati donata à P. Franciſco l'Hermite, eiuſdem Societatis* IESV *Sacerdotibus*, præter Balthaſaris Moreti voluntatem vllo modo imprimat, aut alibi terrarum impreſſum, in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalémve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum, & aliâ graui pœnâ mulctabitur: vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, die 11. Auguſti, M.DC.LXX.

Signat

Loyens.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA